

D'ACÍ i D'ALLÀ

**Núm. 74
FEBRER
Any 1924**

**Lleí condensada
marca**

El Pagès

No en gasteu d'altra

PIANOS PIANOLA-PIANOS

*Únics instruments
que poden os-
tentar la marca*
PIANOLA

*Central:
Passeig de Gràcia, 35*

*Sucursal:
Bonsuccés, número 5*

Barcelona

J. Uriach y C.^a S^{en}C.

(FUNDADA EN 1838)

Drogas
Productos
químicos
Específicos

Aguas
minerales
Perfumería
Comestibles

BRUCH, 49

(Entre Cortes y Diputación)
Teléfonos. 7 y 8 S.P.
(SECCIÓN DE VENTA AL DETALL)

¿Sofreix vostè de l'estómac?

Per a corregir ràpidament el seu malestar i obtenir que el seu estómac funcioni normalment, vostè deu elevar el seu intestí gros i, consecutivament, son mateix estómac. La millora és instantània, sense medicines i sense molèsties. Demani fulletons de l'elevator «Théa», adjuntant segell de correu 0'35. a INSTITUT ORTOPEDIC, Sabatè i A'many, Canua, 7, BARCELONA

NI CÓLICOS NI NÁUSEAS, NI IRRITACIÓN

PURGÁNDOSE CON LAS
SALES DE MEDIANA DE ARAGON
SE TOMAN DISUELTAS EN UN
VASO DE AGUA TIBIA EN AYUNAS

Frasco de 10 a 12 purgas 3 Ptas
Cajita 'IDEAL' para 102 purgas 0,50..

"PURGANTE COTIDIANO"

Las Unicas que purgan sin Cólicos

PILDORAS
JABONOSAS
BOISSY

LAXANTES
PURGANTES
REFRESCANTES

Precio de la caja de 40 Píldoras: 4 Pesetas
Farmacia BOISSY, 2, Place Vendôme, PARIS

Las PILDORAS JABONOSAS BOISSY son las únicas que se emulsionan en el intestino purgando poco a poco sin cólicos. Se hallan en todas las Farmacias.

NOTA. — A toda persona que remita 35 céntimos se le enviará gratis y por correo certificado una caja con 4 Píldoras «Boissy».

J. URIACH I C. — Apartado 632 — BARCELONA

MIREN QUE HERMOSO!

Así se crían los niños que toman leche condensada marca

LECHERA

DESELA A SU NIÑO,
SEÑORA, VERA QUE
GORDITO SE PONE

Asmàtics, Bronquí- tics, Tuberculòsos

si voleu lliurar-vos de vostres
malalties feu sempre ús del

XAROP VIAN

compost amb extrets de diver-
ses plantes medicinals, les
quals tonifiquen els bronquis
i pulmons, fent desaparèixer
la irritabilitat i infecció, sens
causar perjudici a l'estómac.

Laboratori "El Siglo"

Carrer Sant Pau, 33 - Barcelona

PARA DISOLVER
EL
ÁCIDO ÚRICO
NADA MEJOR
QUE LA
**PIPERAZINA
MIDY**

LOS QUE SUFREN DE ARTRITISMO, REUMATIS-
MO, GOTA, CÓLICOS NEFRÍTICOS, CUANDO LA
ORINA ESTA COLOREADA Y CARGADA DE ARE-
NILLA, NO DUDEN EN HACER UNA CURA DE
PIPERAZINA MIDY, LA MEJOR Y LA MÁS ECO-
NÓMICA POR SER LA MÁS ACTIVA

Cacaus

Xocolates : Bombons

FRY'S

J. S. Fry & Sons Ltd.

Bristol

El Cantàbric

Ostres i Mariscos

Especialitat
en arròs i
sopa a la
Marinera

Sta. Anna, 13 Tel. 4222 A.

Barcelona

D'ací i d'allà

MAGAZINE MENSUAL
 D I R E C T O R
IGNASI FOLCH i TORRES
EDITORIAL CATALANA
ESCUDELLERS 70 BIS
B A R C E L O N A

~ **S U M A R I** ~

Carnaval, per *Jaume Busquets*. — Randes (poesia), *Ricart Permanyer*. — Festeig, per *G. Rodenbach*, *Alfred Gallart*, trad. — Els Reis als Asils del Parc i Bressol. — L'Atlota (poemet), *Pere Zaragoza Alemany*. — Luchon i Superbagnères, a l'hivern (Records d'una excursió nadalenca), *Josep M.ª Guilerà*. — Importants troballes d'ous dels saurus, *M. Faura i Sans*, pyre. — La Il·lusió, *R. Negre Balet*. — De la diada de Sant Antoni Abat. — Evocació, *Tomàs Roig i Llop*. — Notes de la revolució russa, per la trad. *C. C.* — Paisatge de Castellvell (fotografia). — Abner, el jueu que no havia vist res, rondalla de *G. Hauff*, Trad. de *R. Ferrer*. — Lenin, *X.* — El Castell de Heidelberg, *J. M. Casas*. — Dels darrers Jocs Florals. — Els dos pobres, *Leon Frapié*, Trad. de *Sergi de Hita*. — De l'intercanvi intel·lectual entre Catalunya i la literatura txeca, *R. J. Slaby*. — Germanor d'Orfeons. — Fisiologia de la moda, *Sarní*. — Vores del Nola (fotografia). — La nit més freda, *Pom d'or*. — Crònica Catalana, *X.* — Suplement artístic: *Gitàna*, per *Nonell*.
 Coberta de *Jaume Busquets*.

REDACCIÓ: FERLANDINA, núms. 7, 9 i 11

Preu: 1'25 pessetes

CARNAVAL, per Jaume Busquets

RANDES

Que és fosca, aquesta nit, -
adesiara us deia.
I l'ametller florit
de vostre pit, somreia.

A poc, dir-vos m'esqueia :
- La lluna ja ha sortit. -
I l'ametller que ho veia,
dequeia en vostre pit.

- Un núvol l'ha embrunit, -
marrit, mon llavi, feia.
Transit, d'haver-ho oït,
ja, l'ametller, no reia.

I us deia, amb més taleia :
- Com neva aquesta nit ! -
I l'ametllé, exhaurit,
en vostre pit, desfeia
ses flors de neu; i queia,
brodant vostre vestit.

RICART PERMANYER

Festeig

per

G. Rodenbach

AVIA sigut un amor immens l'amor de Dorotea. Quina lluminària brusca en la seva vida gris, la petita vida d'òrfena, sempre sola amb son avi que la crià,

en les golfes de la caseta, propera a la catedral! La caseta també era gris de tenir sempre a son damunt tota l'ombra de la torre. Un moment, però, s'hi havia fet la claror amb l'entrada de l'amor. Però l'amor n'havia sortit tan de pressa! Fou tan sols un d'aquests miserables assaigs de felicitat, una d'aquestes tendreses dels divuit anys, en els quals una noia es lliura tota, en un impuls, sense saber. Però Dorotea no era pas d'aquelles que oblidien i comencen de bell nou les experiències.

Incurable, somrigué, plorà, es desesperà, esperà contra tota esperança...

Guardà en son dit l'anell dels dies d'amor, com si el promès tan sols fos absent i pogués retornar. I mai pensà en deixar-lo ni tan sols per un minut. Els anys havien passat. Però el promès encara tornaria tal volta. L'anell seguia lluint, en

prou feines si havia empal·lidit una mica. Ara per ella tenia un sentit supersticiós i li semblava que el seu destí s'havia lligat amb el de l'anell. El qual li restava com un talismà, un foc fidel, la petita lluisor d'or d'un far en el sorral de la mà nua, que podia retornar-li l'absent... Creia que en deixar l'anell, l'esperança la deixaria. I ella volia esperar encara...

Un dia un llampec caigué sobre la torre de la catedral, aquella torre lluminosa i acanalada que ornamentava el cel com d'una blonda. Res de l'arquitectura en sortí malparat. El llamp havia anat a abismar-se de cop dins la campana major del campanar, aquella de les guerres, dels incendis i dels diumenges. S'hi precipità com el llamp domat dins d'un pou. La campana instantàniament s'havia romput, trossejat, engrunat, esmicolat. A l'ensem un gran pànic es produïa en el poble. Hom va veure en aquest fet una senyal de la ira de Déu. Certament unes epidèmies ja s'havien enverinat. I, a més a més, aquesta vegada la gent del veïnatge parlava de que al moment d'esberlar-se la campana s'havia sentit una gran rialla, un riure dispers, talment com si el dimoni n'hagués fugit... Àdhuc les matei-

Guardà en son dlt l'anell dels dies d'amor, com si el promès tan sols fos absent... (Pàg. 87)

xes gàrgoles del frontispici semblava que s'havien bellugat. La campana era maleïda. No calia pas pensar en l'aprofitament del bronze per a refondre'n una de nova. I, a corre-cuita, hom anà al riu a llançar els bocins de la campana, de la qual el rovell i el verdet passaren pel sofre i el foc, l'evident tatuatge de l'Infern.

Altrament el campanar no podia pas restar emmudit per sempre. La campana anunciava les hores i els múltiples esdeveniments. El poble prenia per ella consciència del temps, consciència d'ella mateixa. El poble sentia les pulsacions de l'hora dins els rodages de la torre com les de son propi cor... Quan la campana no sonà més, tots els dies següents semblà com si el cor del poble s'hagués parat. La ciutat semblà morta.

Una gran tristesa planà arreu i així mateix un gran esglai. Calia conjurar el cel, que s'havia manifestat amb un tal esclat d'ira. Tal volta recomençarien altres epidèmies. Hom decidí refondre ben de pressa una nova campana. Però on trobar els cabals? La despesa era considerable. Aleshores, els canonges de la catedral i els magistrats de la ciutat, després de discutir, arribaren a un acord sobre una decisió que, a més d'assegurar el bronze necessari per a la campana, en faria a l'ensems una obra expiatòria. Un avis innovà als habitants de que uns carros recorrerien la ciutat i de que es convidava a tothom a que hi deixés tota mena d'objectes de metall, els quals es fondrien de seguida per l'execució de la nova campana que, per tant, seria obra de tots.

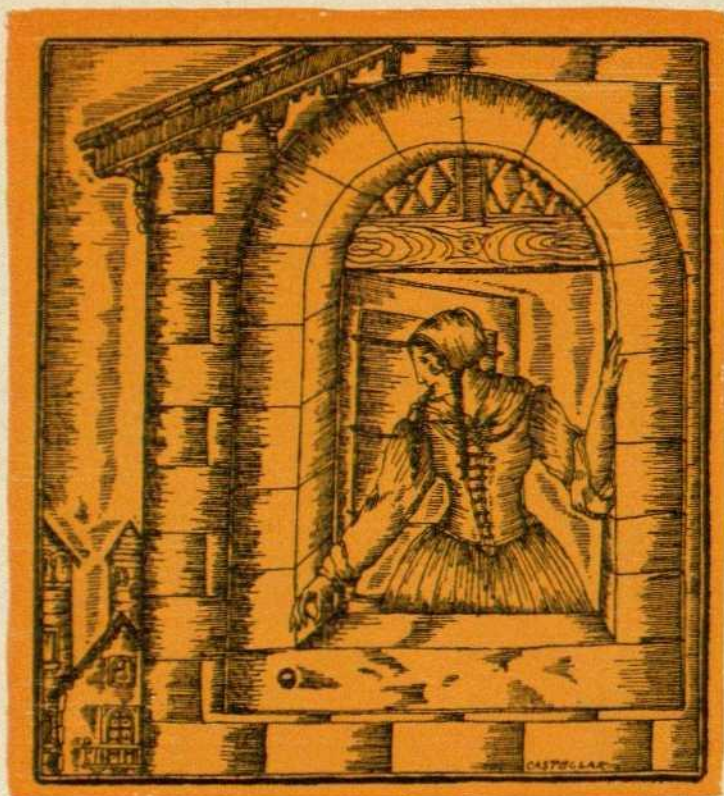

El bisbe, des de l'escalinata de son palau, llança son bàcul dins un dels carros.

Al dia fixat, els carros sortiren. Havien sigut beneïts pel bisbe i empavessats amb els colors de la ciutat. Uns cavalls encaputxats els arrossegaven, escortats a més a més per criats i heralds. Les trompetes estripaven l'aire amb llur crit d'or. Les campanetes de les parròquies dringaven. Es produí en tota la ciutat un esclat admirable. Hom creia fer acte de civisme i acte de fe. Els uns creien apaivagar a Déu irat, els altres dotar a la ciutat d'una campana de tal metall i tal envolum que donaria inoït relleu a la torre i llançaria als aires un crit tan vast que faria morir els ocells de mals averanys i recular la centella.

Per les places públiques, en els barris rics, per mig dels carrers populars, els

carros passaren curullant-se de riques ofrenes. Els habitants esperaven a les finestres, a les voreres, a la llinda de les portes i llançaven dins dels carros tota llei d'objectes de metall: canalobres, bacinies de coure, plats d'estany. L'or i l'argent també brollaren: argenteria, joies, futeses, copes. La generositat fou unànime. Les patricies, des dels balcons, des de les terrasses dels jardins, desfeien llurs collars i llurs arracades. Hom buidà cofres seculars. El bisbe, des de l'escalinata de son palau, llança son bàcul dins un dels carros. Fins els més humils es despullaven. Tot això queia i bonyegant-se i xafant-se s'amuntegava, es barrejava: cementiri de metall, immensa ossera que anava a renàixer sota una forma au-

... d'un gest brusca, involuntari gairebé, l'anell lliscà de cop i volta del dit, fugí, volà fins el gran carro... (Pàg. 91)

gusta i capacitada per travessar llargs segles.

Esclat unànime i encomanadis! La munió sovint esdevé una — no tan sols pel crim, sinó també per la fe, el zel, la joia, l'obra. — I aquells mateixos que ni se'n recordaven, entren en el projecte...

Això passà a Dorotea.

Quan els carros, a la fi de llur itinerari, passaren pel davant de casa seva, carregats de llur immens botí que hom continuava engruixint, pensà de cop i volta — i no hi pensava pas un minut abans — que ella també devia atorgar alguna ofrena. Però què donar? Sense saber perquè, esguardà l'anell que, ben proper, semblava oferir-se. L'anell consentia, estava a punt de deixar-la. Vell record, d'ara en

avant inútil! Darrera anella d'una cadena perduda! Per què guardar el cruel joiell que li remembrava son trist amor finit! Els carros passaren. Els objectes hi plovién d'arreu, entremig dels crits i el soroll de l'exaltament de la multitud. Temptació brusca i violent... Dorotea tremolà, resistí, es revoltà dintre sa carn i la seva ànima. Son lligament supersticiós per l'anell reaparegué. Ell era sempre el senyal de la seva esperança, un talismà pel retorn, encara possible. Donar l'anell, a l'ensems equivalia a renunciar, consentia a l'oblid.

La temptació insistí. S'havia acabat l'esperar; s'havien escolat tants d'anys! El promès no revindrà mai més. Avui justament era per Déu i la ciutat que tot-

hom es despullava. Tenia el dret d'abstenir-se, ella? Encara una vegada el petit anell s'oferí, joiell inútil, record dolorós. Aleshores, sense saber com, d'un gest brusc, involuntari gairebé, l'anell lliscà de cop i volta del dit, fugí, volà fins el gran carro on, al mateix minut, va confondre's i s'enfonsà com la copa del rei de Thule dins la mar...

Instantàniament, Dorotea comprengué que havia finit l'esperar. El recomençament d'amor que encara esperava i que podia ésser, ja no seria pas. Ella mateixa acabava de suprimir la darrera possibilitat. El promès, per ella, ja era mort. Ella havia *creat l'irremeiable*.

I, talment com l'anell anava a entrar dins la campana, l'amor de Dorotea entrà dins el Record.

Efectivament, llançant l'anell, Dorotea creia deslliurar-se'n. L'anell, però, no feu més que canviar de forma. El seu turment també. Dorotea ho veié ben clar quan, sis mesos després, la campana major, de 14,000 lliures, començà a brandar.

Havia calgut molt temps. S'havia obert una ampla fossa en el terraplé confinant amb la catedral (antic emplaçament del cementiri), hom cridà als manxaires per tal de mantenir una temperatura alta per la fundició del metall, i fins va haver-hi un concurs entre ells, el guanyador del

qual rebé una medalla i un capell ornat amb cintes. Fou un fundidor renomnat qui la buidà. I, quan s'inaugurà, quins bells concerts! Fou vestida amb encaixos, com una criatura en son baptisme i tingué padrins il·lustres. Repicà, campanejà, voltejà, tritllejà, adés lentament, adés joiosa i alegre o valenta, la campana nova resumí tots els destins que es trobaven dins d'ella mateixa, dringà tot el dia. Les golfes de la caseta de Dorotea retrunyien totes. I ella, que també donà la seva ofrena, escoltà, remembrà, va reviuire... La campana representà tot son amor.

Fou alegre i plena de sol com el temps aquell en què es feien trobadissos. Fou violenta com el petó, llunyana com l'absència, inexorable com el record. Tota la seva vida s'esbombava allà dalt... La campana ho sabia tot. ¿Degut tal volta, a què fos l'anell, havia esdevingut petita llàgrima d'or que ara plorava dins la campana i ploraria per llargs segles?

Dorotea s'enterní, *oi* el seu anell dins la campana.

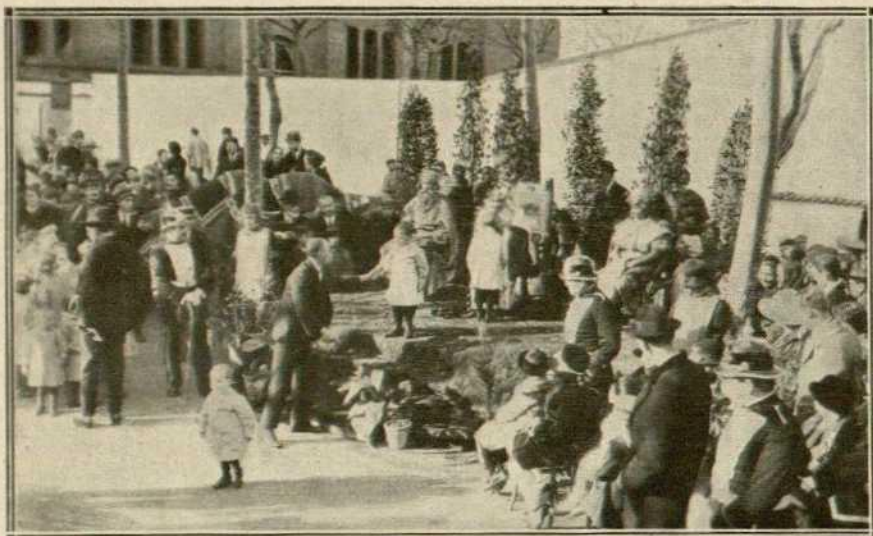
Però l'anell havia consentit en mesclar la seva mica d'or a tot el bronze anònim de la campana. I fou així com el turment d'amor de Dorotea, en aquell minut, ja no li semblà més distint ni personal, sinó confós amb l'universal tristesa de la vida.

ALFRED GALLART, *trad.*

Il·lustracions de

Josep M. de Castellar

Els petits asilats recollint les joguines de les pròpies mans dels «Reis d'Orient»

Els Reis als Asils del Parc i Bressol

Els infants de l'Asil Bressol del carrer de Moncada també foren obsequiats pels Sants Reis
(Fots. Sagarra)

L'ATLOTA

C A N T O

*el nitx fou mon bressol
de Manacor són mos pares,
i el fadrinet que a mi em vol
és fill de Cala Murada.*

*Sóc l'atlota més polida
més garrida,
de les Balears.*

*Solca, solca, mariner,
totes les mars;*

*vés a Andalusia
vés a Moreria
Eivissa i Mahó,
que no
en trobaràs cap com jo.*

I

Una nit, ja finides les ballades,
 pàt lid d'amor se m'acostà un fadrí,
 i em demanà, si ses acompanyades
 aquella nit, podria fer amb mi.
 — Trist mariner: qui ets tan encongít?
 — vaig dir-li jo, — d'on ets? Deixa'm en pau!
 Aquell qui vulga ésser mon marít,
 ha d'ésser fort, i comandà una nau.
 — Jo et prometo — em digué — per ton cor dur,
 trobar un' atlota més gentil que tu.

Sóc l'atlota més polida,
 més garrida,
 de les Balears.
 Solca, solca, mariner,
 fotes les mars;
 vés a Andalusia
 vés a Morer'ia
 Eivissa i Mahó,
 que no
 en trobaràs cap com jo.

II

*Un jorn vegí, a l'ésser trenc d'aubada
 tot obrint de ma cambra el finestrell,
 com una nau sortia amb vela inflada,
 i pensí, consirosa, serà ell?
 Des d'aquell' hora, adéu mes alegries!
 si anava a un figueral, oh quins turments!
 que el so planyívol de les xirimies
 m'omplia tota, de remordiments.
 — Jo et prometo — em digué — per ton cor dur,
 trobar un' atlota més gentil que tu.*

*Felanitx fou mon bressol
 de Manacor són mos pares,
 i el fadri, que ja no em vol,
 és fill de Cala Murada.*

III

Tot d'una a Felanitx, hi hagué gran fressa:
 — En Jaume de Murada, ja és aquí!
 Al port de Palma, una gran nau s'hi bressa,
 i en Jaume és son patró, aquell fadrí... —
 — Aina, bon dia! No em dius res, i dò!
 ta me'angia ja hi sentit contar:
 retorno fort; comando nau; però,
 bella atlota com tu, al món no hi ha. —
 — M'has vençut — li vaig dir. — Oh! de mon cor,
 tu has sigut altre Rei Conqueridor!

Felanitx fou mon bressol
 de Manacor són mos pares,
 i el fadrinet que a mi em vol
 és fill de Cala Murada.

Sóc l'atlota més polida,
 més garrida
 de les Balears.

Solca, solca, mariner,
 totes les mars:
 vés a Andalusia
 vés a Moreria
 Eivissa i Mahó,
 que cap
 t'estimarà tant com jo.

Pere ZARAGOZA ALEMANY

(Il·lustracions de J. Busquets)

Pistes de la Cabane (X) i la Vallée de la Pique, amb el port de la Monjoia

(Cl. Soler Coll)

Luchon i Superbagnères, a l'hivern

(Records d'una excursió nadalenca)

QUELLS que coneguin Bagnères de Luchon a l'istiu, difícilment la reconeixeran en la temporada en que les neus embolcallen les muntanyes properes i fins i tot massa

sovint troben gust estenent el seu blanc mantell damunt la polida vila termal; i aquesta blanca vestimenta empresona els ben cuidats carrers, les pintoresques i originals teulades i els seus jardins, on no manquen, per donar una nota de contrast, les fosques, altes i retallades ombres dels seus arbres.

Pocs anys enrera, Luchon era una vila igual com tantes altres viles de moda a l'istiu, que durant l'hivernada restava somorta o adormida, com si el títol de Reina dels Pirineus que hom l'hi ha donat i que ostenta amb orgull durant la «saison», li vingués encara balder i de tan en tan a cada hivern en cerqués un repòs.

Però Luchon frueix ara de tanta o més nomenada a l'hivern que a l'istiu; té vida pròpia en el període de neus i la concurrència de forasters es continuà des de desembre fins a març.

Amb el pretext de les cures d'aigua, a l'istiu la gent va allí a descansar-hi, i cerca distraccions en el Parc de Quinconces, en l'Allée d'Etigny tafanejant per les tendes, en el Casino, en les grotesques excursions «en voiture» a l'Hospice de France i a la Vallée d'Oo, sense ni tan sols deturar-se un moment per admirar les belleses que enclouen aquelles valls i les seves boscuries.

A l'hivern, atrets per la situació privilegiada de Superbagnères i per les excel·lències dels seus camps de neu, freqüenten Luchon els amants dels Esports hivernencs. Tots aquells que durant aquesta època són els seus hostes i hi van amb una idea fixa i un sol desig: fer Esports de Neu, i, sobretot, fer skis. Per això,

malgrat que actualment restin oberts i ben concorreguts alguns Hotels de Luchon, no es veu animació als carrers ni a les botigues, puix durant el dia tothom és dalt a Superbagnères, i al vespre, al retornar-ne, hom resta a l'Hotel ben còmode i calentó sense sentir per altra part cap desig de sortir a xipollejar al defora, amb el degotar continuat de la neu que es va fonent en les teulades, i que només

passant de vuitanta persones invadi Luchon el matí de l'avantvigília del passat Nadal. Just amb ells arribaren també més d'una vintena dels simpàtics tolosencs del «Ski Club Toulousain», molts d'ells antigues amistats dels excursionistes catalans.

Des de que clarejava, que passaren per Toulouse, anava caient per aquelles planes una pluja menuda i cançonera. A mida que el

LUCHON. — Parc de Quinconces

(Cl. J. Sellarès)

la glaçada de la nit podrà aturar per unes quantes hores.

Solament en dues estones al dia es veu quelcom de moviment en el tros de l'Allée d'Etigny, propera a l'estació de cremallera. Al matí, a quarts de nou, els skiadors i skiadores hi fan via carregats amb els seus skis. Al vespre el cremallera torna a deixar-los allí, i diligents, de pressa, un xic fatigats per l'exercici de la jornada, cuiten a arribar a l'Hotel. Tot lo més abans de sopar faran una escapada a les tendes d'articles d'esports de neu per tal de adquirir allò que els manca i els agrada, o el que ja han destrossat o, pitjor, trencat.

Una caravana numerosa era certament la del «Centre Excursionista de Catalunya», que

tren els endinsava dins els Pireneus, la neu anava mostrant-se cada vegada més abundant.

Així la vall de Luchon s'aparegué mig adormida sota una bona capa de neu i cobricelada per grans claps de grisa boirina. Arran de la muntanya, aquella s'esqueixava sovint i els vessants emboscats es veien des d'una mica en amunt emblanquinats fins les puntes dels arbres, senyal evident que la darrera nevada no era gens llunyana. En una clariana, dalt del cel, entre boires, aparegué, voltada de nítides blancors, la silueta prou coneguda de l'Hotel de Superbagnères, abocat talment per aquesta banda a l'àmpit de gegantesc mirador.

Poques hores més tard el cremallera arrossegava enlaire a skis i skiadors fins deixar-los

La vila i la plana
de Luchon
embolcallada per la
boira matinal.

Vista del paisatge
des del
cremallera.

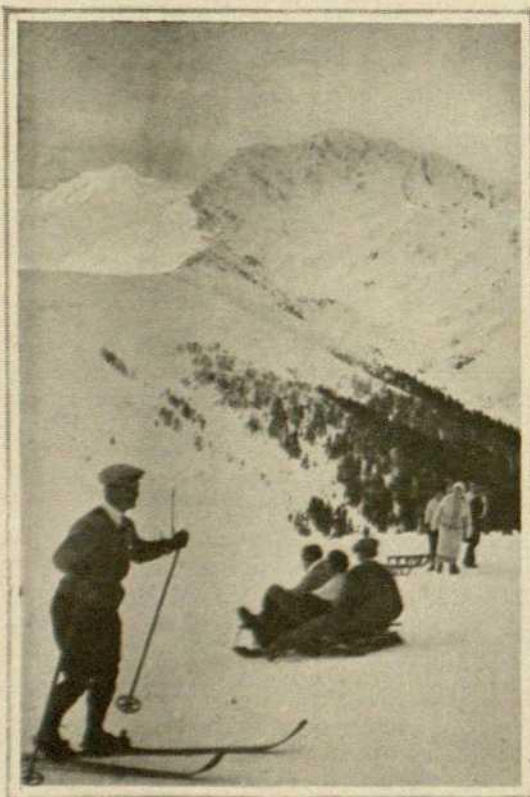
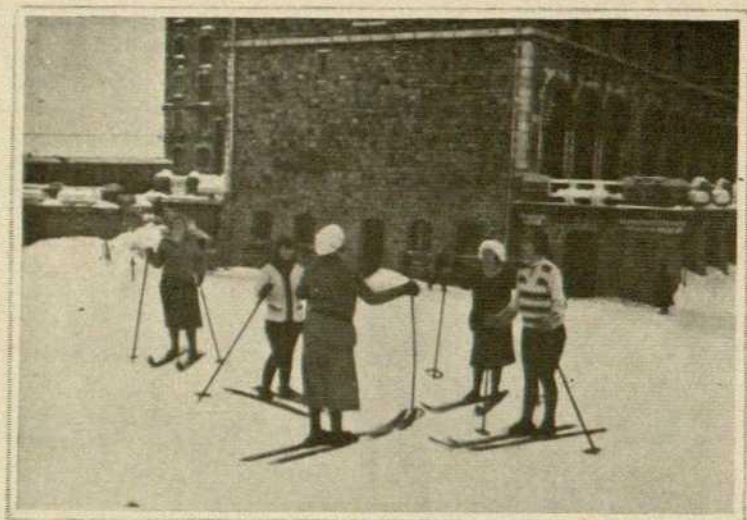
El Gran Hotel

(Cls. J. M. Gullera)

Skiadores catalanes
a Superhagnères
(Cl. J. M. G.)

en els camps de neu de dalt el «plateau». Abans, però, tot pujant hi, els passejà per dins un magnífic bosc de grossos atapaits avets, aleshores i durant tota l'hivernada carregats de neu. De tan en tan el bosc s'aclaria i s'obria de dalt a

Davallant en «bobs»

(Cl. J. M. G.)

baix al creuar algunes torrenteres i enquadrat superbament a banda i banda per la successió inacabable de les llargues punxes dels avets; al fons del tot s'albirava la vila de Luchon arraulir-se manyaga a un costat d'aquella llarga i estreta plana, envoltada de muntanyes.

Quan feiem el mateix camí els següents matins des d'aquelles mirandes, véiem la plana presonera d'una lleu boirina que sols amb un finíssim tel volia amagar a tota ella, però que no podia pas privar que els cedres i els avets dels jardins i dels parcs l'anessin esqueixant d'un i altre costat. A voltes, un xic més avall, travessava també la boira blanca, la fumerola estiragassada i negrosa de les màquines de l'estació, i aquella taqueta fosca i poc precisa trencava l'harmonia i la pau del paisatge al recordar-nos que era l'únic lligam que aquella vall tan reclosa i amagada tenia amb la resta de la França i del món. Aquell carril ens pendria a nosaltres al cap de ben pocs dies, i cada tarda deixava i s'en enduia les colles dels skiadors.

Quan s'era ben enlaire i es perdia de vista Luchon i fins la vall i tot, començaven a tenir-se properes perspectives de muntanyes i de pics escarpats que mostraven, malgrat la neu ho tapés

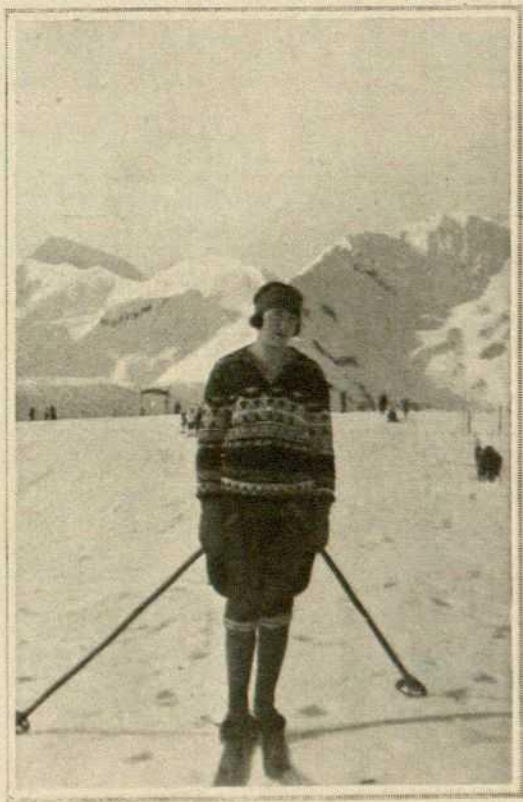
Una notable skiadora catalana: la Sra. Na Teresa Bartumeu de Carreras (Cl. J. C.)

Pireneus, l'Aneto i la Maladeta. Fins als ports de la Monjoia i de la Picada, la muntanya no s'abaixava ni es cansava d'alçar-se punxaguda una i altra volta fins esqueixar i destriar els núvols. Però a l'arribar a la Monjoia i a

tot, els esquenalls de roques i les aretes cantelludes que lluitaven braument per poguer lluir al descobert la seva nuesa negra i ferèstega.

Finalment, el bosc quedava enrera; i ara, enlaire, tot era ple d'una blancor encegadora que s'estenia a dreta i esquerra, amunt i avall, ficant-se per dins els pins escampats i arribant fins al començ dels espesos boscos. S'era ja dalt de Superbagnères.

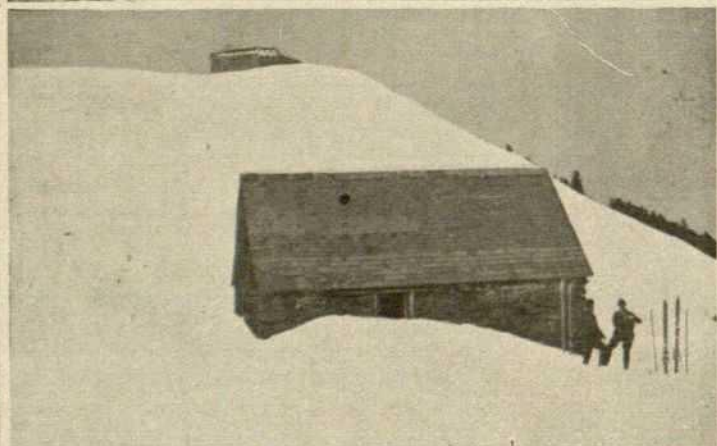
Superbagnères és l'indret màgic i desitjat del skiador pireneic d'una i altra vessant. Pistes immenses i ben llargues, pendents de tota mena i variació que fan la devallada deliciosa i plena d'atraccions, cobert tot uniformement per metre i mig de neu, sense la taca d'un roc que trenqui l'alba entonació de la muntanya i sigui un obstacle pel skiador. Aquestes pistes, aquests indrets, estan orientats davant per davant d'un panorama ample, enfront d'una forta visió de muntanyes de forma valenta i ardida des del Ceciré, passant per tots els cims de la Vallée du Lys, fins els pics propers als ports de Benasque i de la Picada. Per darretra les crestes primeres, sorgien més enlairades encara amb les geleres que el sol feia lluir fins arran mateix de la seva testa, els dos cims sobirans dels

La Srta. Duran, altre notable skiadora catalana (Cl. J. Sellarès)

El «plateau»
de
Superbagnères

Pistes de la Cabane

El Cercle de Lys
i la Maladeta,
des del «plateau»
de Superbagnères.

(Cts. J. M. Gullera)

Skiadores franceses

(Cl. J. M. G.)

L'Entecada, la carena pirenenca torna de nou a sentir-se femenina i suau, arrodonida i tendra, obrint amb amor maternal la seva falda, esguardant-hi apasionada la bellesa de la Vallée de la Pique, amb boscúries per bressol i estímballs per capçalera.

Segurament que als Pireneus hi hauran molts llocs ignorats encara, que podran oferir al skiador muntanyenc emocions i delícies comparables amb les de la muntanya de Superbagnères, mes el que per ara estem segurs no existeix enlloc més dels Pireneus, és la privilegiada reunió de les bones pistes, de la neu abundant, de les vistes extenses i panoràmiques, o siguin tots els atractius de la muntanya a l'hivern juntats amb els refinaments d'un Hotel de Muntanya, gran i confortable, — tanmateix una mica massa, potser — i amb un pràctic i més còmode cremallera que us puja a fruit de tantes coses a la vegaada amb només tres quarts d'hora des de Luchon.

La vida que es mena en un indret d'aquests d'Esports de Neu, Superbagnères, per exemple, és ben agitada i agafa d'un cap de dia a l'altre. A quarts de deu la gent ja ha acabat d'esmorzar i arregar-se i surt al defora. A aquella hora també arriben els skiadors que pugen de Luchon amb el cremallera. Sovint, si la nit ha sigut freda, la neu està glaçada i és dura com el marbre, i els skis no agafen i

rellisquen de costat. Aleshores cal restar en les pistes curtes i poc pendents de dalt el «plateau» i esperar que el sol fongui i estovi la neu. Mentrestant és l'hora de les luges i fins dels bobs, encara que no estigui oberta la pista pels mateixos. També hauria estat el moment pel patinatge damunt el gel, però pocs dies abans el torb havia posat dos metres de neu ventada damunt el «patinoir» i aquells dies quaranta obrers treballaven obrint altra volta la pista de bobs i la de gel.

Amb la neu glaçada, les luges i els petits bobs corrien lleugers per les pendents poc fortes. Quan la neu s'havia estovat quelcom era arribada l'hora de devallar fins la «Cabane», l'indret preferit pels skiadors de Superbagnères. Mentre la major part d'ells cercaven les pendents més escaients, no mancaven tampoc atrevits skiadors que sense cap temença, segurs de sí mateixos, es llançaven de dret per les pendents més fortes i començaven a córrer bojament, tornant-se petits i llunyans en un moment, semblant talment que volessin damunt el llençol de neu. En un no-rés s'era a la Cabane, malgrat s'hagués intercalat la devallada amb inoportunes caigudes. Llavors venia la part enutjosa del ski, que era tornar a pujar tot aquell desnivell; mes aplegant-se uns quants i anant mirant mentre hom pujava les devallades i les caigudes dels altres, es tornaven a trobar dalt, com aquell qui diu sense haver-se'n adonat.

Neus i núvols, des de
Superbagnères

(Cl. J. M. G.)

Així s'arribava a mig dia, i venia l'hora de dinar. Tothom deixava els skis i feia cap vers l'Hotel. Just a l'anar-hi a entrar, un criadet molt servicial vos respallava de dalt a baix i us treia tota la neu que portessiu a sobre. Els catalans s'havien fet gairebé els amos del «Restaurant-Brasserie», i dinant allí tots aplegats s'oblidaven ben bé que es trobaven en terres estrangeres.

Finit el dinar, tothom tornava a llençar-se al defora i s'organitzaven algunes excursions, quan no hi havien anunciades festes esportives allí dalt. Una excursió particularment agradable era la devallada per les pendents del costat del cremallera, passant per dins del bosc esclaireït i seguint sempre avall per pistes i pendents magnífiques que es succeïen sense interrupció. A l'arribar a unes barraques, en comptes de continuar avall patinant fins a Luchon, el que es preferia era seguir un camí planer que anava a sortir a la via del cremallera, a prop de la meitat del camí, on es paren per donar lloc a que puguin creuar-se, essent fàcil per tant el poder pendre'l per retornar a Superbagnères o per continuar devallant fins a Luchon. Durant nostra estada a Luchon, alguns dies es baixà dues vegades fins a la vila, al matí per la Vallée du Lys, primer per dins el bosc pendent i espès, i després per la «route forestière», i a la tarda per l'altra vessant. És aquesta, a nostra manera de veure, el millor i més intens

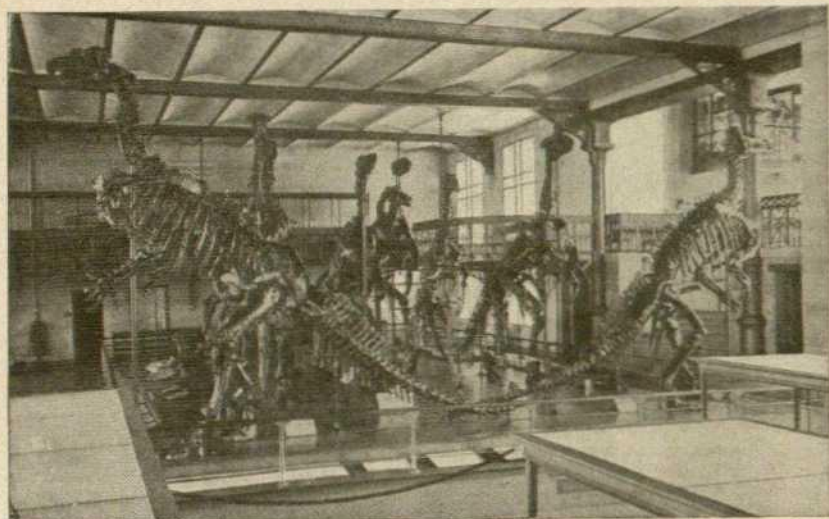
aprofitament dels aventatges d'un cremallera que guanya un desnivell de 1200 metres, que després poden aprofitar-se baixant amb els skis.

En fer-se fosc, la gent entrava a l'Hotel o bé retornava a Luchon, i cadascú al seu hostatge procedia a un canvi general d'abillament, deixant els vestits, mullats del tot o humitejats tan sols — això depenia de l'habilitat del skiador — al voltant de les estufes i de la calefacció, i animadament s'esperava l'hora de sopar. La vetlla de Nadal aquest sigué col·lectiu, aplegant-se al voltant de grans i ben guarnits arbres de Nadal una bona colla de tolosencs i de barcelonins.

Així transcorregueren de pressa quatre jornades hivernenques i quan vingué l'hora de retornar vers la ciutat, era ben agradable el record que tothom s'en emportava i tots marxaven amb el desig de poguer-hi retornar ben aviat.

Per a molta gent, a hores d'ara, cap cosa és millor que fer de tan en tan una escapada cap a les muntanyes i cap a les neus, malgrat sigui durant els dies de Nadal i les altres festes de caràcter íntim i familiar, ja que també es poden celebrar amb força intimitat i major joia en els indrets pirenenics on el desembre congelat ha convertit les altes muntanyes i els poblets de les valls en un grandíols i natural pessebre.

JOSEP M.ª GUILERA

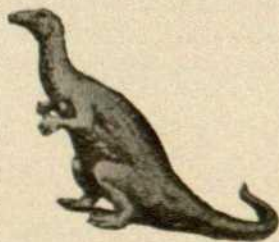
Galeria del Reial Museu d'Història Natural de Brussel·les, on s'hi conserven, formant un grup de 10 *Iguanodons*, els restes esquelètics dels reptils descoberts a Bernissart (Hainaut)

Importants troballes d'ous dels saurus

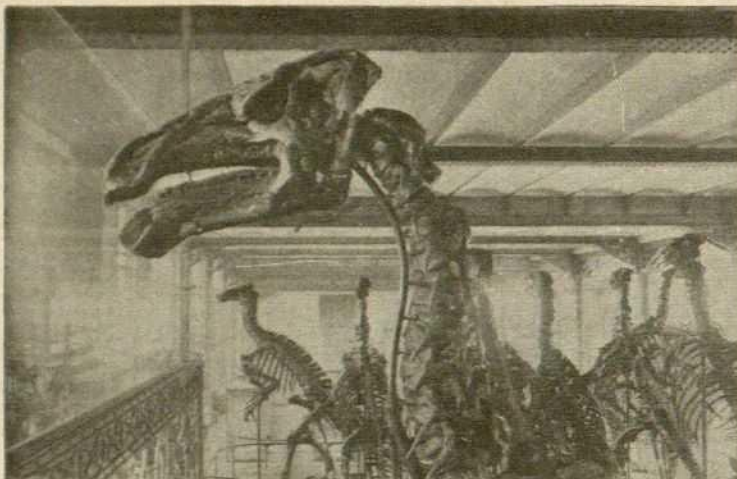
EN l'edat mitja de la Terra, ço és, en els períodes Juràssic i Cretàcic inferior, els llargandaixos de grosses dimensions eren els que dominaven en els mars, la terra i l'aire, segons les moltes troballes fetes a Amèrica, a l'Àfrica i també a Europa, en les capes corresponents a aquelles èpoques.

És d'un efecte imponent la sala dels *Iguanodons* del Museu de Història Natural de Brussel·les, els quals exemplars procedeixen de les mines de carbó de la fossa de Santa Bàrbara, a Bernissart (Hainaut), en els terrenys infrecrètacics del Wealdic. Aquests magnífics exemplars fo-

ren descoberts entre les capes argiloses, a 350 metres de fondària. De resultes d'aquestes troballes es practicaren allí, metòdicament, unes excavacions molt intenses, descobrint-s'hi, aproximadament, vint-i-quatre cadàvers d'*Iguanodons*, dels quals n'hi ha deu exemplars complets en les sales de dit Museu, corresponents a dues espècies, ço és, el major que s'anomena *Iguanodon Bernissartensis* i l'altre de dimensions més petites, l'*Iguanodon Mantelli*. Ultra tals exemplars, es recolliren 2,000 peces dels restes esquelètics i 4,000 impressions vegetals. Aquestes xifres

Reproducció d'un *Dinosaurius*

La testa del gran
Iguanodons Bernissartensis, del Museu
de Brussel·les

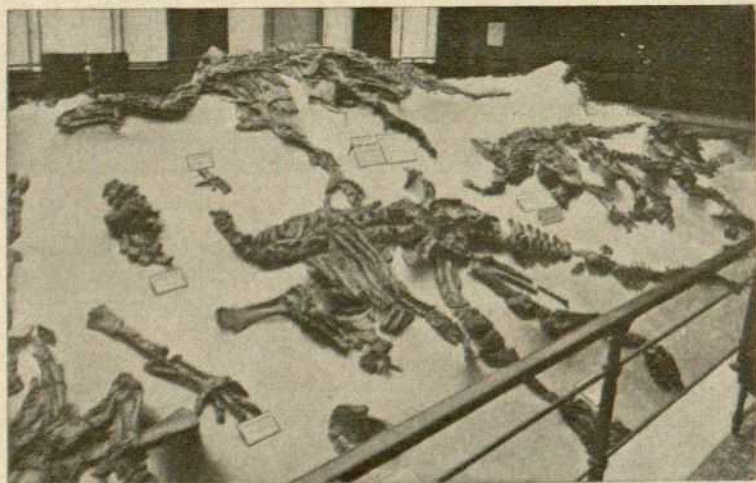
d'aquests exemplars de *Saurus* aglomerats, s'expliquen per haver sigut apilotats per les aigües que els varen transportar allí. Aquesta espècie d'animals tenien deu metres de llarg, i en sa posició natural, que és tal com es guarden en el Museu, tenen uns cinc metres d'alçada. Per la seva dentadura es palesa que eren herbívors, de l'ordre dels *Dinosaurius*, ço és, que pasturaven en els paratges on hi havia abundant vegetació, la qual després fou carbonitzada amb les inundacions que varen colgar-la, formant l'actual conca carbonífera de Bernissart.

Però aquests no són encara els més gegants dels *Saurus*. Hi ha altres exemplars de llargandaixos que en més ferotges i que arriba-

ven a més de trenta metres de llarg, els quals foren excavats en el Tendaguru, antiga colònia alemanya de l'Àfrica Oriental.

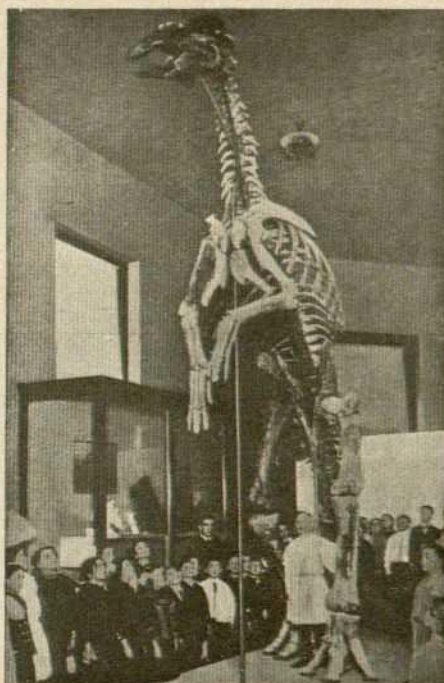
Recentment, una expedició científica americana a aquest objecte iniciada, ha obtingut un gran èxit en la Mongòlia. El professor H. F. Osborn, director del Museu d'Història Natural d'Amèrica, paleontòleg molt conegut, fa bastant temps que va sospitar que en la Mongòlia s'hi podien fer grans troballes, donades les formacions geològiques llurs, i àdhuc per les condicions del clima ben a propòsit per a conservar en bon estat les petrificacions dels restes esquelètics en els sorral·ls. Els projectes del gran savi americà no foren desatsos i aviat les corporacions els prote-

Vista dels restes esquelètics d'*Iguanodons* tal com foren trobats en el Wealdia, a 350 metres de fondària en la fossa de Sainte-Barbe, en les mines de Bernissart

giren esplèndidament, cosa desgraciadament ben poc freqüent en el nostre país, on, malgrat els esforços que realitzàrem per a poguer desenterrar, ara fa dos anys, els restes esquelètics que descobrírem a Peñalbes, i per a lluitar amb la fredor amb què s'ha trobat rodejat el nostre entusiasme mancat sempre d'aquella ajuda oficial que era de desitjar, i més encara si es té en compte que el propietari senyor Balet, hi prestà generosament sa col·laboració moral i material; aquells restes esquelètics resten encara, malgrat el temps transcorregut, per a instal·lar en el nostre Museu.

Doncs bé, retornant al que ha motivat aquest article, es verificaren diverses expedicions a la Mongòlia en cerca de tals suposats restes esquelètics, prenent-hi part activa i personal els savis americans Osborn, Andrews i Granger. L'expedició preliminar fou travessar el desert de Gobi en totes direccions, per tal d'esbrinar els paratges en els quals podrien trobar-s'hi

L'ossamenta d'un Iguanodon trobat a Bernissart, molt semblant als *Dinosaurius* descoberts recentment en el desert de Gobi

llits fossilífers d'animals petrificats. Després de fer el reconeixement general del desert i ja perfectament orientats, s'organitzà de seguida l'expedició principal, o sigui la tercera, que es posà en marxa segons l'organització de Roy Chapman Andrews, amb tres automòbils, dos camions automòbils i setanta camells. Començades les recerques, fou a la regió d'Urga, on es començaren a trobar qualques petrificacions d'animals. Després s'endinsà la caravana pel desert fins a un paratge desconegut que no figurava en el mapa, el qual és distant, en ratlla recta, uns 1,200 quilòmetres aproximadament de Pekin. Durant

quatre setmanes es feren en aquesta nova regió grans excavacions que donaren per resultat el descobriment de grans quantitats d'animals fossilitzats.

El resultat d'aquestes excavacions foren nou tones d'importantes ossamentes fossilitzades, les quals en el lloc de les troballes

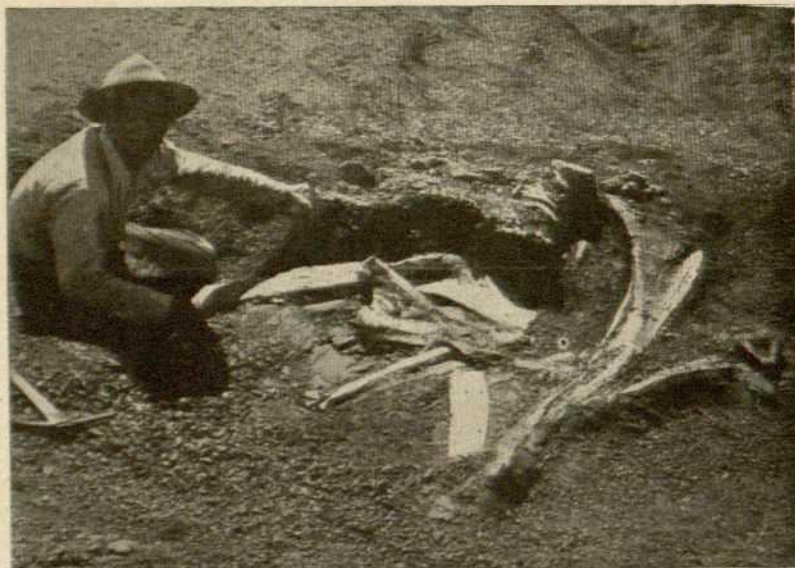
Mapa de la Mongòlia i el desert de Gobi

foren preparades, empastant-les amb farina molla i embulant-les després en teles i caixes omplenades en els buits amb llana de camell. Així foren transportades tot seguit cap a Amèrica.

Entre totes aquestes troballes raríssimes, que per molts anys donaran feina als homes de ciència, hi ha el descobriment insòlit d'un regular nombre d'ous d'aquesta classe de *Saurus*, els *Dinosaurus*, que ja coneixiem de Brussel·les. No es sabia encara amb cer-

a poc les substàncies components dels sor-rals penetraren en l'interior, omplenant-los mitjançant la influència de les aigües. Després aquesta sorra fou cimentada, endurent-se i conservant la forma de l'ou originari, com si fos esdevingut una roca blanca rogenca. Aquests ous són probablement d'un *Dinosaurus* herbívor, que fou anomenat pels descobridors *Protoceratops Andrewsii*.

Pels voltants d'aquest paratge dels ous, que foren posts fa uns deu milions d'anys,

Els exploradors americans excavant un esquelet d'un *Dinosaurus* en el desert de Gobi

tesa si aquests llargandaixos gegants eren ovípars o vivípars. En un paratge sol s'hi desenterraren cinc ous i, en un altre, nou; i el més notable és que en les rodalies d'aquest niu de cinc ous s'hi trobà l'esquelet d'un *Saurus* en una posició que semblava ésser la que aquests animals prenen probablement en pondre els ous, o bé que els llargandaixos joves que sortirien d'aquests ous, prompte devien pendre ufana arribant aviat a les dimensions dels elefants.

També pot reconèixer-se com es petrifiquen aquests ous. Segons sembla els ous devien ésser posts en un forat o clotada de la terra, essent després coberts per la sorra espessa; així els ous foren ressecats i a poc

segons parer dels qui intervingueren en aquests estudis, s'hi han descobert ja setanta testes cranianes i els restes esquelètics de dotze individus complets, tots ells pertanyents a *Saurus* ferotges, com pot apreciar-se per la faisó de la seva ossamenta. A part d'això s'hi han trobat altres restes de diferents animals mamífers i aus, els quals sens dubte deuen ésser provinents d'unes altres capes d'una edat més recent, probablement de l'era terciària.

L'esbrinar les relacions cronològiques llurs, ha de donar molt treball als homes de ciència, interessant als centres d'investigació d'arreu del món.

Animats per aquestes troballes tan valu-

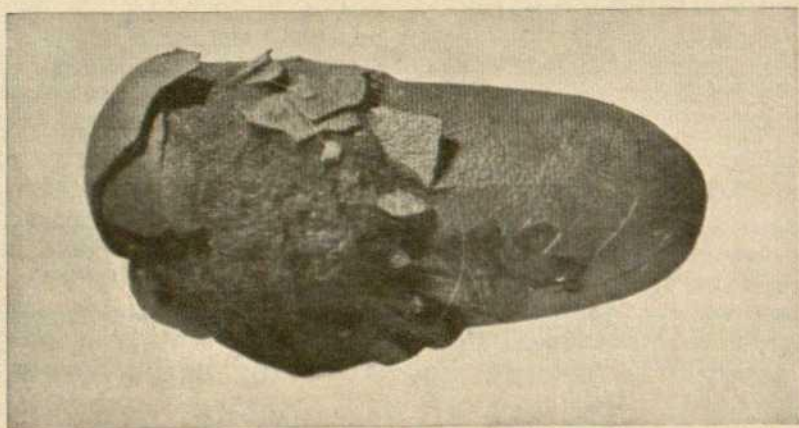
Niu d'ous fossilitzats de *Dinosauras*, extrets d'un banc de sorra bastant compacta en el desert de Gobi

ses, s'ha decidit emprendre noves expedicions a la Mongòlia per a augmentar els nostres coneixements científics sobre la vida dels animals que existiren molt abans de l'aparició de l'home, i que sols pels afans de l'investigador podran ésser esclarits amb el temps, pacientment, pels homes austers dedicats a l'estudi que enlaira l'esperit, el dignifica i el separa de les petiteses de les lluites dels homes ambiciosos que arreu del món no són pas sempre els més cultes.

El professor Rudolf Hundt, alemany, amb

qui m'uneix una forta amistat, es condol en l'*Illustrierte Zeitung*, de 27 de desembre de 1923, de que Alemanya no pugui pendre part en aquests importants treballs d'investigació, els quals interessen a tota la humanitat; d'aquella Alemanya científica que abans de la guerra mundial emprengué la primera de les grans expedicions per a la recerca de dades paleontològiques a l'interior de la colònia alemanya de l'Àfrica Oriental, al Teudaguru.

M. FAURA I SANS, PVRE.

Un dels ous de *Dinosauras* reduït a la meitat del seu tamany natural

I

QUELL matí primaveral que entrava enciser amb una llum tèbia i perfumada pel balcó de la cambra d'En Joan, el trobà agençant-se ple de gaudi, amb una tremolor de goig en el cor i un somriure de benaurança en els llavis.

El dia abans Joan havia dit la seva amor a Montserrat, una damisel·la trena-bonica, rossa, d'ulls blaus, de llavi menut i d'esguard ample i sereníssim. Educada en un ambient purament familiar, gairebé reclosa sempre en la torre d'ivori de la llar, era l'enamorament de Joan, el qual veia en ella un niu d'amors immaculat i ingenu.

Avui hi havia d'haver la confirmació de l'amor, començant aquesta bella romeria que hom en diu nuviatge i que Montserrat i Joan farien ben de pressa.

I Joan en retrobar-se amb la seva estimada li endreçà mots plens d'acaronament i dolçor que comprangueren a Montserrat, sonant-li com una música penetrant i forta, com una meravella fins llavors inoïda.

Ahir la veu li eixia pels llavis tremolosa i esquerrpa, gairebé cantelluda. Hi havia, en ell, la incertesa, la temor de no

ésser correspost, de fer el ridícul, de tornar-se mut en mig del parlar. Però l'esguard benivolent i uns mots enardidors de Montserrat li havien donat a conèixer que ella el corresponia i, ara, segur de la possessió d'aquella amor, la fruïa sense neguits en una calma tèbia i manyaga.

El primer mig any de les noces es despesà plàcidament, llevat que Joan començava a sentir com una mena de melangia torbadora que els encisos de Montserrat curaven de guarir. Però després, a mesura que avançava el temps, la malura s'intensificava i Joan veia amb patira com la imatge del tedi se li atansava plena de força i poc a poc l'anava dominant.

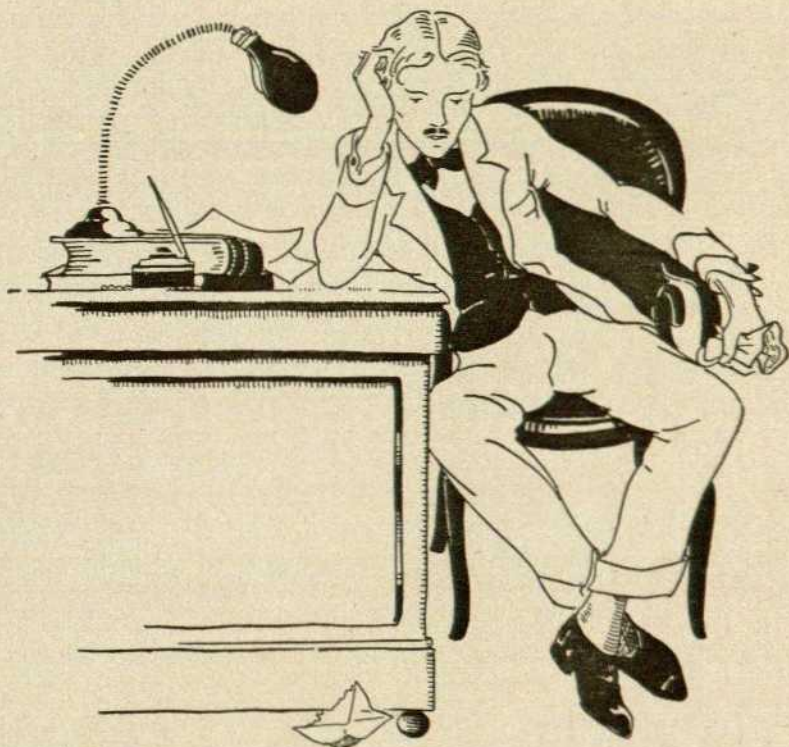
Acostumat ell, de joventú, a viure cap el Nord, en mig d'altres costums, lla on les noies són més mestresses d'elles mateixes i on un viure especial les apropa més a l'home compartint els seus coneixements i les seves aficions, trobava's ara amb que Montserrat era una dama de casa, bona i curosa, però sense idealismes ni aficions serioses, sense sentir cap mena d'interès ni per la pàtria, ni per la política, ni per l'art que traspassés el llindar de les modes femenines, ni per la literatura, ni per ço que constituïa el delit

de Joan, l'espectacle de la natura que el feia viatjar per les diferents contrades d'aquest món tan bell que Déu ha fet i que a Joan l'embadalia.

— Joan, no treballis tan; ves a dormir. que no ho veus que et canses la vista...?

el que et diguin els de casa teva i queda't amb ells. Jo viuré la meua vida plena de llum, sense el ròssec de l'ambient que t'ha embolcallat i que malauradament és el teu aire encara i el meu destorb.

— No t'entenc, Joan. Creu-me, no estàs bé. Ves a descansar, que tot això que dius ja et passarà.

R. Figuerola

any 1924

Joan vacil·là entre esquinçar la lletra i servir-la. (Pàg. 112)

— Montserrat, ja vinc; un moment, si et plau, que acabo d'escriure un article per a una Revista.

— Sempre amb la teua dèria. Que no ho veus que estàs perdent el temps amb això... Tots els de casa m'ho estan dient sempre: «seràs molt rica, arribaràs molt lluny amb aquest minyó ple de cabòries que encara escriu i fa versos com un noi de quinze anys».

— Està bé, molt bé, Montserrat. Creu

II

— Senyoret Joan, hi ha la seva muller que m'ha comanat que li fes a mans aquesta lletra i espera.

— Ja saps que per a ella i els seus jo no hi sóc.

— Senyoret... plorava! — replicà temorega la jova servent mentre pugnava per impedir que dels seus ulls li llisqués, traïdora, una llàgrima.

— Ves-te'n.

I Joan vacil·là entre esquinçar la lletra i servir-la. En aquell moment ni li havia passat pel cap llegir-la. Una mena d'orgull furient li en privava. I dient-se entre ell, per apaivagar el seu orgull, que més tard la rompria, la deixà damunt la taula de treball de la seva cambra i s'enaminà al seu despatx.

Aquella nit Joan no tenia son. Maldava per tenir-ne, però no podia. Assegut davant la taula, en la seva cambra, una temptació insistent el movia a desitjar llegir la lletra de la seva esposa. De primer la resistia, però cada cop el desig l'agullonava amb més braó. Ara veia amb la imaginació com Montserrat trucava a la porta de casa seva demanant per veure en Joan i veia com la porta se li cloïa i oïa, però, la remor de ses passes i el perfum i la gràcia de la seva presència que el temps de la separació li feia cobejar amb més ubriaguesa. Llavors, no pogué més; esquinçà amb cura, gairebé delicadament, l'envelop i estenent la lletra llegí el següent:

•Estimat meu

La darrera volta que vaig poder veure't em digueres que no vingués més a casa teva, però no puc viure més separada de tu i per això torno, no pas com cada cop moguda pels de casa i per retreure't el que has fet i el teu sistema de viure amb els teus goigs i les teves aficions. Avui vinc per agenollar-me si cal als teus peus i demanar-te perdó, per abraçar-te amb il·lusió i folia, perquè em sento tota una altra i el nostre fill que ja és prop del món em fa riure i plorar i abrusa l'amor que et tinc i fa que desitgi el teu braç per estintolar-m'hi i deixar-me dur pels camins rosats i blaus del teu idealisme.

No vulguis que al nàixer el nostre infant comenci la seva orfanesa de parel

Per ell, si no per mi, deixa que et vegi i et besis i t'abraci la que t'estima més que tothom

Montserrat.

Mentre Joan llegia la lletra anava empal·lidint. Al terminar la lectura, donà un bot i sense encomanar-se a la raó ni a l'orgull que fins llavors l'havien mantingut separat de la seva Montserrat, corregué escales avall i anà de dret cap a casa de la seva mare política.

Tot justament llavors Montserrat acabava de tenir un fill; era una nena angelical, d'ulls blaus com la seva mare, condolguda, tota petita però plena d'encís.

Joan entrà violentament i ni s'adonà de la mare de Montserrat que plorava, ni dels parents, a tots els quals saludà d'esma sense fixar-s'hi. I veié Montserrat en la dolor tràgica de la seva solitud i no es sentí amb forces per atansar-s'hi així de sobte. I cridà la seva mare per tal que li digués que ell era allí al seu costat.

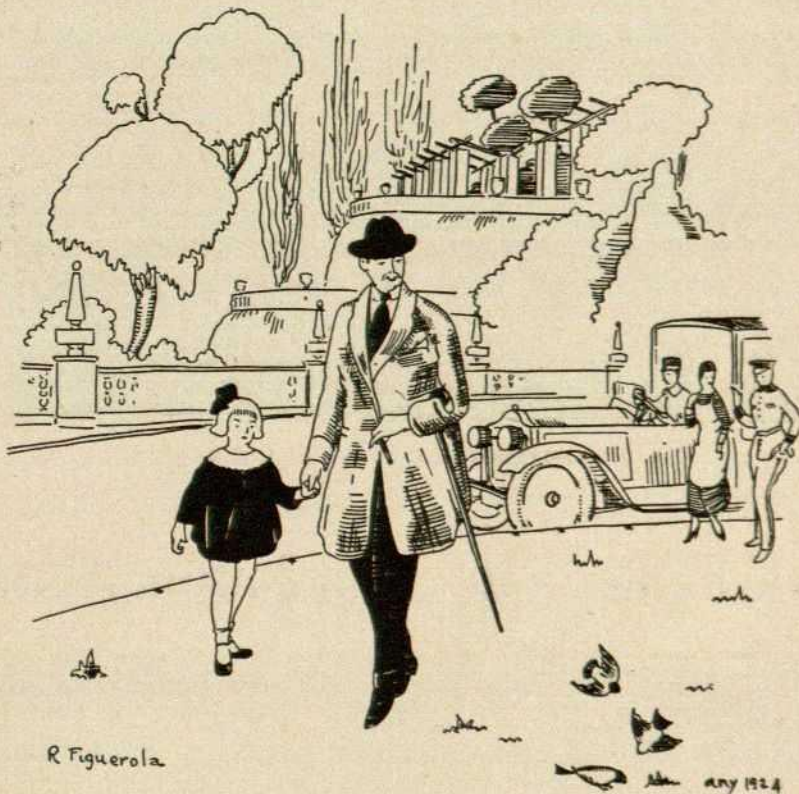
Montserrat tingué un esglai d'alegria en veure'l i intentà incorporar-se per tenir-lo més a prop i abraçar-lo, però Joan, amament, li féu costat mentre la mirava embadalit i li deia amb les seves llàgrimes ço que la seva llengua muda no podia confegir.

Dos mots solament esquinçaren el silenci del verb, el nom d'ella i el nom d'ell, juxtaposats, en una consonància que a ambdós els deixà extasiats. I un bes, que encloïa la immensitat d'una amor, retornava la unió a aquells esposos separats. I encara el misteri de goig d'aquella gran emoció no havia empal·lidit gens ni mica, que una altra s'hi afegia. L'emoció de veure l'infant els féu botre el cor encara amb més violència, i els llavis de Montserrat i de Joan es trobaven damunt la carn rosada de l'infantó que reia.

III

A l'hivern, pel Parc de Montjuich a l'hora del sol, passeja's gairebé quotidianament un senyor, de jovençana edat

embolcalla a tots la gran tristesa que sobreix dels ulls d'aquell cavaller de jovençana edat però envellit, que porta dol i els cabells tot blancs. Montserrat no havia pogut suportar emocions tan fortes

A l'hivern, pel Parc de Montjuich, a l'hora del sol, passeja's gairebé quotidianament un senyor, de jovençana edat però envellit, que porta dol i els cabells tot blancs...

però envellit, que porta dol i els cabells tot blancs. A la seva dreta, agafada de la mà, duu una nena rossa, gentil. Al darrera segueixen una cambrera i un criat. Cap allà les dues, munten silenciosos, tots plegats, en un auto que pel Passeig central els ha anat seguint, i els

i havia mort, deixant a Joan per ofrena i remembrança el fruit del llur amor, aquesta Montserrat petita, filla d'aquella il·lusió primera que, en renàixer després d'haver estat somorta, fou, de tan esclatant, homeiera.

R. NEGRE BALET

La Benedicció i visita dels «Tres Tombs» a la Casa de Caritat

De la diada de Sant Antoni Abat

La benedicció dels animals en el convent dels PP. Escolapis de la Ronda Sant Antoni
(Fots. Sagarra)

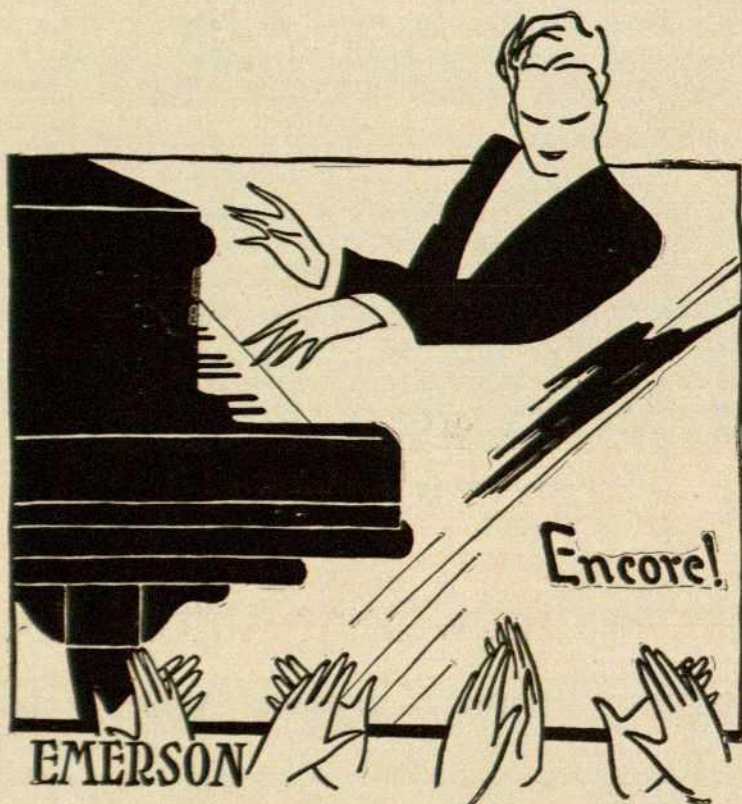
La benedició de gossos al Polo Jokey Club

De la diada de Sant Antoni Abat

Esperant torn per a la benedició

(Fots. Sagarra)

PIANOS *Angelus*

Agustí Guarro
ANGELUS - HALL
 Rambla de Catalunya, 7
 Barcelona

Els primers i més artístics de tots els pianos automàtics coneguts. Els pianos **Angelus** són els únics que per mitjà dels diaframes neumàtics, la palanca de frasseig i el melodant, amb *artstyle*, imiten per complert la mà de l'artista : Audicions a totes hores

EVOCACIÓ

A N'A. Reynals de L.-P.

ALLA, al lluny dels meus records d'infant, sovint s'hi fa una claror... És una claror pàl·lida que amb sos reflexes tenuíssims projecta una ombra sentimental en el meu cor enyoradís.

Fou quan jo tenia uns dotze anys tremolosos d'ingenuïtat que vaig conèixer a Magda, un xic més gran que jo. Era italiana i el seu parlar melós i la profunda dolcesa de son esguard varen guanyar-me la simpatia tot seguit, com si en sentir-la cantés una merla enamorada, com si em mirar-me comencés a descorre's la terenyina d'un misteri insondable. Però Magda no fou més que l'esclat d'una llum fugaç en la foscor dels meus neguits...

Ens férem amics, un jorn, en eixir d'estudi, quan la tarda cloïa els parpres, mansament adormida per un vent tardoral. L'escola era a un mateix edifici: els nois al primer pis, les noies a la planta baixa: amb les presses de la davallada algun grandassot empenyé barroerament Magda i ella i els llibres rodolaren pel sòl, exposant-se al trepig d'una allau de peus infantils que, delitosos de llibertat, s'agombolaven al darrera. Un impuls de compassió i de generosa emparança — jo, un nen desnerit sense cap força al braç — va donar-me prou coratge per a lliurar-la del cruel atropell. I vaig fer-me pas amb ella en mig de la sorpresa de tots; i fou en un diàleg breu i intensíssim de poc després que segellàrem la nostra bella amistat:

— Joanet, amics per sempre, no fa? —

— Per tota la vida, Magda!!... —

I fent-nos amb els dits la creueta en senyal del més ferm jurament, cadascú desaparegué per diferent cantonada, cap a les cases llurs a assaborir el bon berenar que ens esperava.

* * *

I cada tarda, en plegant dels deures escolars, Magda i jo ens trobàvem a la Plaça de Sant Agustí. Deixant els jocs esvalotats per als altres, descabdellàvem les nostres converses asseguts sota una acàcia esponerosa de prop del riu...

Mai més podré oblidar aquell dir suau de Magda, graciosament catalanitzat. De seguida vaig saber de la seva vida... El seu pare, comerciant genovès, havia vingut a establir-se aquí. Ella era menuda quan la hi portaren. De la seva terra només en servava com una recordança de visió boirosa, però en sabia forces coses perquè la seva mare, patriota de soca i arrel, n'hi contava rublerta d'un fervorós apassionament. Jo atenia a Magda embadalit, amb un pessigolleig de preguntes a flor de llavis, les mans apretades als genolls... Em commovia per un no sé què d'estrany... Cada paraula seva, ungida d'un perfum humaníssim de puresa, m'era la revelació de quelcom pressentit i que més tard havia de torturar molt la meua ànima... Ara comprenc que la devia estimar com estimava a aquella Verge de l'Església del Carme, tan bonica, que va salvar-me no feia gaire d'una malura estenuadora.

Quant l'envejo aquell voler sense saber-ho, amb la nítida transparència d'un esperit sense ni un tel d'instint!

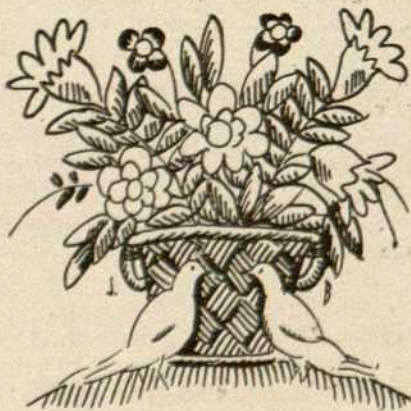
Una alenada massa fresca que pujava del riu ens treia dels nostres ensomnis per a tornar-hi l'endemà, amb més daler que mai. I era el nostre viure com el viure dels personatges d'Andersen i de Grimm, els contes dels quals em plaïa incansablement de recitar a Magda. La fantasia ens menava enllà d'enllà de la pobra realitat i els paradisos d'or, els prínceps valents i les princeses captives, d'ull blau i cabell ros, les goges, les fades i els focs-follets ens feien companyia unes hores que semblaven instantes...

Avui, tot s'ha esvaït!... menys el record d'aquella noia prima que tenia el parlar melós i una profunda dolcesa en son esguard...

Magda és al Brasil, on el seu pare va acollir-s'hi fugint d'una fallida darrera l'altra en son negoci, víctima d'una planeta malestruga.

Com deu ésser ara Magda? ¿Si la retrobés pel camí del món, flamejaria triomfalment aquell caliu d'amor d'antany?

TOMÁS ROIG I LLOP.

Dibutxos de

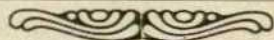
J. Busquets

Notes de la revolució russa

Els últims dies de l'antic règim.

L'hotel d'una dansarina famosa

abans i després de la revolució.

DURANT molt de temps els episodis de l'esfondrament social rus, proporcionaran tema a tota mena de treballs literaris i polítics; les observacions fetes sobre el terreny pels estrangers que foren o són encara testimonis de la catàstrofe, i les aportacions dels que voluntàriament o involuntàriament foren actors d'alguna escena del període revolucionari, tindran una valor documental extraordinària per a imaginar-se el panorama de la gran revolució.

En aquest sentit són d'un interès capital les anotacions publicades temps endarrera per la senyora Vera Narischikine, filla d'un ex-primer ministre del Tsar Nicolau, sobretot perquè la posició social de l'esmentada senyora la col·loca en un punt de mira excepcional per a revelar moments i matisos per què passà l'alta societat de Petrograd entre els últims dies del vell règim i els primers temps de la dictadura de Lenin i Trotski.

A continuació traduïm un fragment que dona una impressió molt viva dels últims dies de l'imperi:

«De sobte, Petrograd fou pres d'un deliri de plaer. Les recepcions en honor dels representants aliats alternaven amb els espectacles de beneficència. Jo mateixa havia organitzat al teatre Maria, a últims de gener, una representa-

ció per als invàlids, amb el concurs dels artistes més coneguts. Fou una vetlla inoblidable. La presència dels enviats de l'Entente i de la majoria d'ambaixadors donava a la festa un esclat extraordinari. Els himnes dels respectius països foren tocats entre mig de l'entusiasme general. Tot el que la capital del tsar blanc tenia d'aristocràcia, notabilitats, i riquesa, es trobava reunit al Teatre Maria, aquell vespre.

Les elegants havien aprofitat aquella ocasió per a deixar de banda les toilettes severes del temps de la guerra i enllluenaven de perles i diamants. Aquelles testes rosses i brunes d'eslaves, en les quals el deixament oriental es barreja amb la gràcia parisenc, omplien aquell quadro blau i argent de bellesa i de seducció. Entre mig del luxe i de la magnificència emergien les còpies blanques de les germanes i les túniques fosques dels invàlids.

Els artistes, electritzats, jugaven i cantaven com si haguessin volgut que restés per una eternitat el record de llur art a l'ànima dels concurrents. La Kousnetsova feia reviure els patiments de la inconstant Manon; la Lipkovskaya encarnava l'alegre entremaliadura de Rosina; la Kehelinskaya, en el *Don Quirot*, semblava una bulliciosa encarnació escapada del pincel de Goya i després es transformava en una Colombina deliciosa de gràcia lleugera i de galania.

L'espectacle acabà tal com havia començat; amb els sons majestuosos del *Boje Tsaria Arani*, reclamat incessantment per aquell públic vibrant de patriotisme. Hom saludava en els acords potents de l'himne nacional al sobirà comandant en cap de l'exèrcit, que l'havia de portar al combat i guiar-lo a la victòria.

Tots, però, dansàvem damunt d'un volcà. A la Douma, els oradors denunciaven les febleses del règim i fuetejaven amb llur menyspreu els ministres directors, mentre que l'Emperador era al front i que l'Emperadriu havia cura dels seus fills malalts. La tempestat udolava al lluny: aquí ningú creia en la possibilitat d'una revolució. No obstant; aquesta follia de luxe i de divertiments no era l'últim extremiment de l'agonia?

El dissabte, 25 de febrer (1917), al Teatre *Alexandre* es donà una representació de *La Mascarade*, de Lermontoff. La fastuosa *mise* en escena evocava les festes que Potemkine ofería a la gran Caterina al seu palau de Taurida. És impossible imaginar-se res semblant: un conte de les *Mil i una nits* en una decoració romàntica. Molts membres de la família imperial fruien l'encís únic d'aquesta maravillosa visió d'art, des de llur llotja. L'espectacle acabà tard. Els autos corrient perden-se en la nit blava. A la claror dels llums que il·luminaven bruscament l'interior, es veien fredoliques siluetes de dones embolcallades en mantilles pells. Les joies, que brillaven en llurs colls i orelles, espurnejaven amb vívides fulgors. El somni en el qual s'enfonsaven, se les enduia lluny, ben lluny de la realitat que les voltava. I mentrestant una corrua de carruatges anava deixant seguidament una joventut des preocupada i alegre a la porta dels restaurants de moda. L'arquet màgic de Goulesco i els cants apassionats dels bohemis, esbargien d'aquelles testes folles tot allò que no era alegria, fàcil joia mundana, plaer del moment.»

Al cap d'un any dels fets relatats en l'anterior fragment la senyora Vera Narischikine, visitava l'hotel d'una de les estrelles que havien pres part a aquella festa jugant un paper en el *Don Quirot*,

en el qual evocava a la imaginació un xic arbitrària de la senyora Narischikine, una figura de Goya. Les coses havien canviat radicalment des d'aleshores, com ho demostra el relat que segueix:

«Pel gener de 1918 aní a donar les gràcies a la cèlebre dansarina per haver pres part en una representació a favor dels invàlids.

No havia passat mai la porta de la Kchesiuskaya. Un maître d'hotel francès m'obrí la porta i m'introduí al saló. En una cambra tapissada de seda clara, parada amb mobles anglesos, m'esperava la mestressa d'aquell interior. Flors rares de colors tornassalats embaumaven l'habitació, plena de bibelots de preu. Damunt d'un vetllador, unes roses color tango corbaven llur testa massa feixuga per la fragilitat de les tiges, ficades dintre un vas de la Xina. Exhalaven un perfum suau i penetrant. Preciosa i menuda, l'artista feia pensar en alguna dansarina d'Angko. Una cinta de color de cirera encerclava els seus cabells negres com l'atzabeja. Dos ulls espurnejants, d'esperit, en un rostre irregular, la feien semblar més bonica del que era en realitat. Parlant-hi, hom comprenia l'èxit d'aquella dona, tan modesta i senzilla en la intimitat, com era brillant i plena de fuga a l'escena. El *boudoir* assolellat donava a un jardí d'hivern, els coloms voleïaven a l'entorn de plantes exòtiques; la sonora remor de llurs tendres manyagues es confonia amb el murmurí cristallí de la fontanella que brollava d'una tassa de marbre. A través dels opulents massissos florits i de les falgueres tropicals, s'obirava, al defora, el parc, amb els caminals i les paneres coberts d'un blanquíssim mantell de neu. Era tot el Nord amb les randes dels seus arbres i son ànima de boira i d'exili.

L'arranjament interior, molt sumptuós, completava la impressió; malgrat que jo adori la patina que únicament els segles confereixen a les coses, confesso que la imatge d'aquesta dona trencadissa s'harmonitzava meravellosament amb aquell marc ultramodern: era l'estoig que calia per a una joia de Lalique.

La situació d'aquesta casa és excepcio-

nal: el belvedere domina tres barris. Per això Lenin la trià per a instal·lar-s'hi amb el seu estat major. La imaginació popular que magnifica tot allò que li és desconegut, ha qualificat de *Palau de la Khesinskaya*, el que no és més que una bonica estada de petites dimensions. ¡Casa o palau, per quines vicissituds no ha hagut de passar! De primer an-tuvi, s'hi trasllada la impremta de la *Pravda*. Però, pel juliol, després d'un violent assalt, els invàlids del segon destacament s'apoderaren d'aquesta ciutadella del bolxevisme; com recompensa obtingueren el permís d'establir-hi llur comitè central. Mentre duraven les negociacions, una companyia de ciclistes se n'incantà i no volgué abandonar-la. S'entaulà una lluita aferrissada i la victòria fou dels invàlids, que prengueren possessió triomfalment de l'hotel.

Poc temps després, vaig tenir ocasió de tornar-hi. Per comptes del criat francès amb lloreia impecable, m'obri la porta un subjecte espitregat i mig adormit. A l'entrar al vestibul, hom dubtava entre trobar-se a l'interior d'una masia o d'un cos de guàrdia. El perfum de les flors havia fugit empès per una fumera espessa d'un tabac pestilent. La sala i les habitacions pròximes habien estat transformades en dormitori de la tropa. De les parets pelades i greixoses, encara penjaven parracs de seda que s'havien salvat del vandalisme dels ocupants i deixaven endevinar quina havia estat la riquesa del parament. L'escalfa panxes, que abans s'obria entre els reflexes de marbres blancs i rosa, s'oferia com un esboranc, un forat obert i desigual. Dos trossos de paper substi-

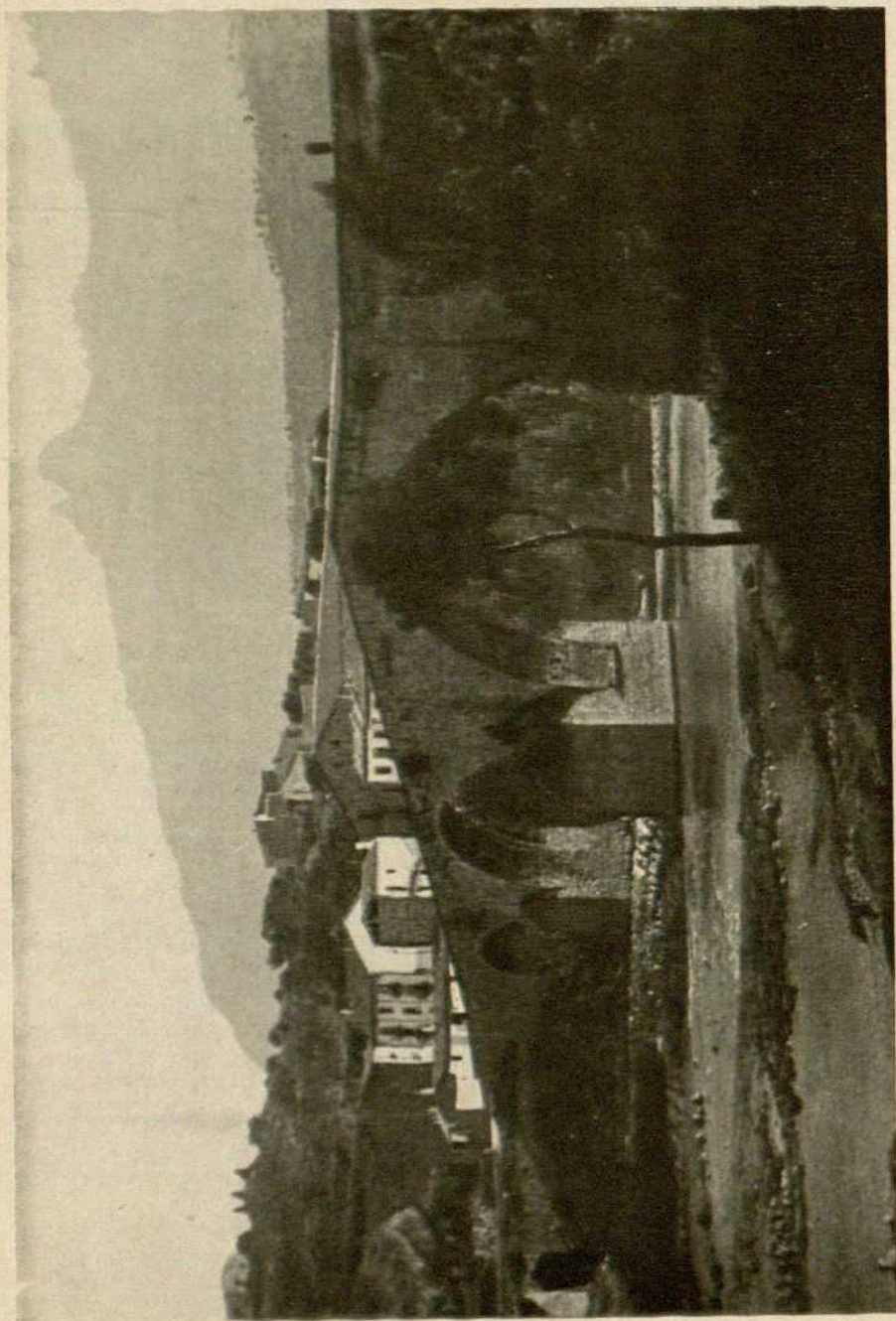
tuïen els vidres que s'havien trencat. El piano, mig estellat, restava en un recó; de vegades un soldat ociós apolava la mà feixuga damunt del marfil de les te-cles i un so esquerdat se n'exhalava, res-ponent a la brutal pressió com un ge-mec dolorós.

El jardí d'hivern dels blancs coloms havia patit els mateixos ultratges que les habitacions. Tot era desaparegut, fins les arrels de les plantes exòtiques. No hi quedava res: s'hauria dit que per aquella terra hi havia passat una allau destructora de bàrbars. D'ací d'al-là, restes d'objectes, desferres que la tempesta havia escampat, anaven mo-rint de mica en mica. Al defora, grups de soldats jeien damunt de l'herba, tan sol·licitament retallada abans... De sobte un toc estrident esquincà l'aire: era l'a-vis del dinar. Immediatament centenars d'homes es barrejaren com bèsties afa-mades, en aquest paradís abandonat on actualment es cuinava el ranxo dels sol-dats. El baf de la sopa i les cols bulli-des havia desbancat l'aroma delicada de les flors.

Aquest soroll, aquesta escena trivial, deshonorant les ruïnes d'un esplendor abolit, em féu girar el cap. No volia veure res del que passava davant dels meus ulls. Vaig fugir; i en ma fugida em perseguí una visió d'abans: sota els arcs de la pergola conservada intacta per miracle, la silueta minsa i graciosa de la gentil dansarina m'aparegué, evo-cant-me els seus èxits i en sa glòria d'artista, sota la guàrdia gelosa de roses de groc de tango.»

Per la traducció,
C. C.

Paísatge de Castellvell, amb el Montserrat al fons

Bella fotografia del nostre distingit col·laborador Julià Martí

Abner,

el jueu que no havia vist res

Rondalla de

G. Hauff

(1502-27)

SENYOR, sóc de Mogador, lla a la vora de la mar immensa, i llavors que l'emperador omnipotent Muley Ismael regnava a Fez i al Marroc, s'esdevingué aquesta història que tu potser no escoltaràs a desgrat. És la història d'Abner, el jueu que no havia vist res.

De jueus, com tu saps, n'hi ha arreu arreu; i arreu són jueus. Eixerits, amb ulls de falcó prestos a copsar el més petit profit, astuciosos, com més mal tractats, més; conscients i cofois de llur astúcia. Però que un jueu pot ésser pres per la seva mateixa astúcia ho demostrà Abner que sortí a passejar enfora de la porta del Marroc.

Veu's aquí que tresca per ci per lla, amb la seva boina punxaguda al cap, embolcallat amb la seva capa modesta i no pas massa neta, ara i adés prenent una polsada, furtivol, de la capseta d'or, que ell porta ben amagada, i amoixant-se el bifi mentó; i, malgrat no deixar mai tranquils els seus ulls escorcolladors, eternament plens de por i de recel i sempre cercadors de quelcom profitós, el seu rostre bellugadís transparenta contentament. Deu haver fet bons afers, aquell dia; i és així, en efecte. Es metge, és marxant, és tot el que aporta diners; avui ha comprat un esclau amb un petit defecte amagat, un carregament de goma a bon mercat, i ha preparat el

«Fillsteu», li crida, esbufegant, el Cavalleria Major, «¿no has vist pas passar corrent un cavall imperial amb sella i arreus?» (Pàg. 124)

darrer beuratge (no pas abans del guariment, sinó del trespàs) a un home ric, malalt.

I heu's aquí que, al moment d'entrar en un boscam de palmeres i de dètils, sent una forta cridòria i veu arribar una colla d'homes; era un escamot de matalots de l'emperador, amb el Cavalleris Major al cap, els quals llucaven neguitosos a totes bandes del camí, homes que cerquen febrosament alguna cosa perduda.

«Filisteu», li crida, esbufegant, el Cavalleris Major, «¿no has vist pas passar corrent un cavall imperial amb sella i arreus?»

Abner respongué: «El millor corser que existeix; xamosa i petita és la seva petilla, les seves ferradures són d'argent amb catorze forats, el seu pèl resplendeix com l'or, és alt de vuit pams, la seva cua és llarga de tres peus i mig, i les barres del seu dentat són d'or de vint-i-tres quirats.»

«Es ell!» cridà el Cavalleris Major. «Es ell!» cridà el chor de matalots. «Es l'Emir», exclamà un vell domador: «ho he dit deu vegades al príncep Abdallah, que havia de portar l'Emir pel ronsal; conec l'Emir, ho he predit, que el foragitaria, i enc que hagués de pagar les seves dolors d'espalla amb el cap, ho he predit. — Però cuita: cap on ha fugit?»

«Si no n'he vist cap, de cavall», respongué Abner, somrient, «com puc dir cap on ha fugit el cavall de l'Emperador?»

Meravellats d'aquesta contradicció, «naven els Senyors de l'Estable a insistir, quan succeí un altre esdeveniment.

Per un atzar estrany, com tants n'hi han, el gosset falder de l'Emperadriu acabava d'escapar-se. Un escamot d'esclaus negres acorregué i del lluny estant cridaven: «¿No haveu vist el gosset falder de l'Emperadriu?»

«No és cap gos, el que cerqueu, senyors», digué Abner, «és una gossa.» «Certo», digué el Primer Eunuc, tot joïós. «Aline, on ets?»

«Una gosseta anglesa», continuà Abner, «que ha tingut adés petits; d'ore-

lles llargues, cua de ploma, coixeja de la pota dreta davantera».

«Es ella, de cos i vida!» cridà el chor dels negres, «és Aline; la Emperadriu ha sofert un esllanguiment tan aviat com l'ha trobat a faltar; Aline, on ets? ¿Què s'esdevindrà de nosaltres, si tornem sense tu a l'harem? Parla cuita-corrents: cap on l'has vista córrer?»

«No n'he vist a córrer cap, de gos; ni sabia que la meua Emperadriu, que Déu servi, posseís un gosset anglès.»

Aleshores s'enfutismaren la gent de l'Estable i de l'Harem davant el desvergonyiment d'Abner, com ells ho anomenaven, de bromejar amb les propietats imperials, i no dubtaren pas un moment, per inversemblant que això fos, que ell havia fet fonedís el gos i el cavall. Mentre que els altres continuaven llurs recerques, el Cavalleris Major i l'Eunuc agafaren el jueu i conduïren l'etern somrient, mig aixeribit mig anguniós, a presència de l'Emperador.

Enquimerat, Muley Ismael convocà el consell usual del Palau i, vista la importància de l'assumpte, el presidí ell mateix. De bell antuvi foren adjudicats mig centenar de colps a les plantes del peus de l'acusat. Abner prou xisclava i gemegava, protestant de la seva innocència i prometent de contar-ho tot tal com havia anat, fins retreient proverbis de l'Escriptura o del Talmud. Ell prou cridava: «La inclemència del rei és com els brams d'un lleó cadell, però la seva clemència és com la rosada per a l'herbei!; o bé: ¿No emetis un juí quan els ulls i les orelles et són tancats! Muley Ismael feia signe i jurà per la barba del Profeta i per la seva pròpia, que el filisteu havia de pagar amb la testa les do'ors del príncep Abdallah i els esllanguiments de l'Emperadriu, si hom no retornava els fugitius.

Encara ressonaven els xiscles de dolor del pacient en el palau de l'Emperador del Marroc, quan arribà la nova que el gos i el cavall havien estat retrobats. Hom sorprengué Aline en companyia de quelques gossos doguets, gent molt com cal, però que no esqueien a una dama de la cort; i Emir, després d'haver-se

De bell antuvi foren adjudicats mig centenar de cops a les plantes dels peus de l'acusat. (Fig. 1:4)

exhaurit de tant de córrer, havia trobat l'herba flairosa de les prades tan verdes del riueta Tara, força més apetitosa que la civada imperial; talment el caçaire principesc que, las, esmarrat en la càcera coercitiva, oblida totes les llepoleries de la seva taula davant el pa negre i la mantega de la cabana del pagès.

Muley Ismael exigí llavors una explicació del capteniment d'Abner, i aquest, encara que una mica massa tard, es veié en condicions de justificar-se; ço que féu, després de tocar el sòl amb el front, davant el tron de Sa Majestat, amb les paraules següents: «Emperador grandipotent, Rei dels Reis, Senyor de l'Oest, Estel de la Justícia, Mirall de la Veritat, Avenc de la Saviesa, o Tu, esclatant com l'or, radiant com el diamant, dur com el ferro: escolta'm, ja que és permès al teu esclau d'alçar la seva veu davant el teu rostre resplendent. Jo juro pels déus dels meus pares, per Moisés i pel Profeta, de no haver vist, amb els meus ulls, ni el teu cavall sagrat ni el gos amable de la meua

Emperadriu graciosa. Escolta com la cosa s'esdevingué.

«Em passejava cercant esbarjo de la càrrega i treball del dia, sense pensar en res, dins el petit bosc on he tingut l'honor d'encontrar Sa Explendor, el Cavalleris Major, i Sa Vigilància, el Vetllador negre del teu harem beneït. I heu's aquí que, damunt la fina sorra al mig de les palmeres, he destriat de sobte les traces d'un animal; jo, perfecte coneixedor de les empremtes dels animals, ho reconec tot seguit com a les petjades d'un gosset; soles fins, llargues, s'estenen damunt els petits desnivells de la sorra entre aquestes traces; és una gossa, em dic a mi mateix, i té mugrons llargs i ha tingut petits fa poc temps; d'altres rastres a la vora de les potes davanteres m'han dit que l'animal posseïa llargues, penjívoles orelles; i com que remarco que, ara i adés, la sorra és força remoguda, jo penso: una bella cua de llarg pèl té la petita, i deu tenir l'aspecte d'un plomall, i li abelleix de fustegar adesiara la sorra; tampoc no m'ha

passat desapercebut que continuament una pota es marcava menys en la sorra; això no podia dissortadament amagar-me que la gosseta de la meua Emperadriu graciosa, si m'és permès d'expressar-me així, coixeja un poc.

»En el que es refereix el cavall de la teua Altesa, sàpigues que, en girar-me dins d'un dels matolls, m'han colpit els rastres d'un cavall. En veure la peülla noble, petita, m'he dit dins mon cor: Aquí ha passat un cavall de la raça Txenner, la millor de totes les races. No fa encara quatre mesos que el meu Senyor graciós ha comprat tota una rastellera de cavalls d'aquesta raça a un príncep de França, i el meu germà Ruben hi assistí, i el meu Emperador graciós hi ha guanyat tant i tant. En veure que les penjades eren tan uniformement separades l'una de l'altra, he hagut de pensar: sap de galopar bellament i noble, i és senzillament digne del meu Emperador; i he pensat en el cavall de lluita del que es diu, en Job: Espeternega sobre el sòl i li abelleix la força i escomet l'arnès; escarneix la por i no s'espaordeix i no fuig del glavi quan el buirac espeternega i ambdós resplendeixen, dard i llança. I llavors m'he ajupit en veure quelcom de brillant a terra, com faig sempre, i ves: era una pedreta damunt la qual la ferradura del cavall volador havia fet una ratlladura. I llavors he destriat que portava ferradures d'argent amb catorze forats; bé coneixeré jo el ratllat de tot metall, sigui genuí o no. L'avinguda per on jo em passejava era ampla de set peus i ça i lla he vist la polsina de les palmeres esflorada; el cavall ha ventat amb la cua i té tres peus i mig de llargària. Sota d'arbrès, l'esponera dels quals començava a cinc peus d'alçada del sòl, he vist fulles tot just caigudes: la seva espatlla veloç ha d'haver-les esbrotat; així tenim un cateixos arbres, petits rulls de pèl esclatant vall de vuit pams. I ves, sota els macom l'or, i, lla, una guilla d'or! Encara no havia sortit del matoll quan albiro una ratlla daurada al caire d'una roca; aquesta ratlla hauries de conèixer-la, — jo em dic; — i què era? Una pedra de

prova estava incrustada en el rocall, i una ratlla d'or fina com un cabell, al damunt. La ratlladura havia de provenir de la dentadura del cavall fugidor, el qual, en saltar, havia fregat aquesta pedra. Quan hom coneix la teua esplèndida lliberalitat, o Rei dels Reis, hom sap que el més humil dels teus cavalls s'averkonyiria de mastegar ronsals que no fossin d'or. Ha succeït doncs així, i quan...

»Però, per Mecca i Medina!» cridà Muley Ismael, «d'això en dic jo ulls; de tals ulls no et sobriarien, Mestre de càrcer; t'estalviarien un estol de gossos caçadors; i tu, Ministre de la Policia, podries veure-hi força més que amb tots els teus saigs i agutzils. Vaja, filisteu, volem tractar-te mercivolament, en consideració a la teua agudesa desaccostuada.

Els cinquanta julis que has rebut justament adés, valen cinquanta sequins, te n'estalvien cinquanta; car ara en pagaràs només cinquanta. Treu la teua bossa i estigue't en l'esdevenidor de bromejar de les propietats imperials; però demés, ens romans en gràcia.

La cort en pes admirà l'agudesa d'Abner, puix que Sa Majestat havia jurat que era un gojat espavilat; però això no li compensà la seva dolor, ni l'aconhortà dels seus sequins benamats. Mentre que els anava treient un a un de la bossa, bo i gemegant i sospirant i sospesant-los, amb la punta del dit abans d'acomiar-los. Xnuri, el bufó reial, encara l'escarnia demanant-li si els seus sequins eren tots de la pedra on el corser del príncep Abdallah havia provat la seva dentadura. «La teua saviesa ha guanyat fama, avui», digué, «però m'hi jugaria encara cinquanta sequins que més t'hauria valgut d'haver callat. Però què diu el Profeta? Una paraula esmunyida de la boca no l'aconsegueix cap vehicle, enc que enganxat amb quatre rossins voladors. Ni detura cap gosset, Senyor Abner, enc que no coixegi.»

Al cap de poc temps d'haver succeït aquest esdeveniment, sortí Abner altra vegada a passejar a les vores de les fonanades verdes que es troben entre les

muntanyes més properes de l'Atlas. I heu's aquí que altra vegada l'escometé, com llavors, un escamot arruixat de gent armada, i el capitost li cridà: «Ep, bon amic! No has vist pas passar Goro, l'escopeter negre de l'Emperador? Ha fugit, ha d'haver passat per aquest camí en ruta cap a les muntanyes.»

«No puc servir-vos, Senyor General», respongué Abner.

si voleu absolutament que hagi vist l'ocididor de papallones, aneu cap allà; si no hi és, és que és a un altre indret.»

«L'has vist, doncs?» bramà el soldat.

«Així siga, Senyor Oficial, si ho voleu.»

Els soldats s'adreçaren cuita-corrents vers la direcció donada. Abner se n'anà cap a casa, interiorment content de la seva astúcia. Però encara no havia es-

En sortir, tot colcejant, rondinant i gemegant, a la sala, sota les mores de la cort, així li parlà Xnurt, el bufó:... (Pàg. 128)

«Ah! No ets tu l'eixerit jueu que no ha vist el cavall ni el gos? No facis cerimònies; per aquí ha d'haver passat l'esclau; ¿flaires per ventura encara l'olor de la seva suor en l'aire? ¿Encara cerques els rastres del seu peu voleiadís damunt l'herbeï, potser? Parla, l'esclau ha d'haver passat per ací; és l'únic que sap d'occir papallones amb el corn, i aquest és l'entreteniment favorit de Sa Majestat. Parla, o et faig subjectar tot seguit.»

«Però no puc pas dir que he vist el que no he vist.»

«Jueu, per última vegada ¿cap on ha fugit l'esclau? Pensa en les plantes dels teus peus, pensa en tos sequins.»

«O dissort de les dissorts! Doncs bé,

devingut vell de vint-i-quatre hores, quan el sorprengué l'irrupció d'un escamot de la guàrdia del palau a casa seva i l'ensutziren, puix que era Sabbat, i l'arrossegaren a presència de l'Emperador del Marroc.

«Gos d'un jueu», li bufà l'Emperador, «tu goses enviar servens imperials a l'encalc d'un esclau fugitiu, sobre una pista falsa vers les muntanyes, mentre que el fugitiu s'acuita cap a la costa i de poc s'escapa a bord d'un vaixell estranger? Agafeu-lo, soldats! ¿Cent a les plantes dels peus! ¿Cent a la seva bossa! ¿Tant com s'inflin les plantes sota els cops, tant deurà enflaquir-se la bossa!»

Tu ho saps, o Senyor, que en el Rejal-

me de Fez i Marroc hom estima la justícia ràpida, i així fou el pobre Abner apallissat i açotat, sense haver-li demanat abans la conformitat. Però el que és ell maleï la seva sort que el condemnava a fer sofrir les seves plantes i la seva bossa tan durament cada vegada que Ses Majestats es dignaven de perdre quelcom. En sortir, tot coixejant, rondinant i gemegant, de la sala, sota les mofes de la cort, així li parlà Xuuri, el bufó: «Tingue't per satisfet, Abner, tu, desagraït Abner; ¿no t'és prou honor que cada pèrdua que sofreixi el nostre

Emperador graciós, que Déu servi, t'hagi de causar també maldecaps sensibles a tu? Prome-te'm, però, una bona gratificació i vindré una hora abans de perdre alguna cosa el Senyor de l'Oest a la teva barraca del carrer dels Jueus i et diré: No surtis de ta cabana, Abner, ja saps per què; tanca't en la teva cofurna fins a la posta de sol, amb balda i forrellat.»

Aquesta, o Senyor, és la història d'Abner que no havia vist res.

Trad. de l'alemany de
R. FERRER

Aquest número de D'ACÍ I D'ALLÀ ha estat sotmès a la censura militar

**Anunciar és vendre, sobretot si
l'anunci és publicat al Magazine mensual
*D'ací i D'allà***

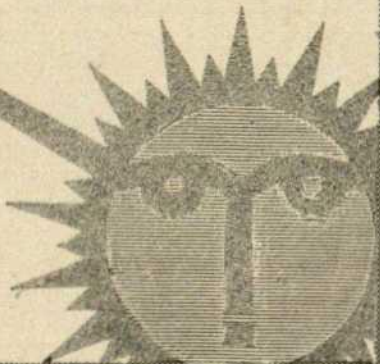
La millor publicació catalana

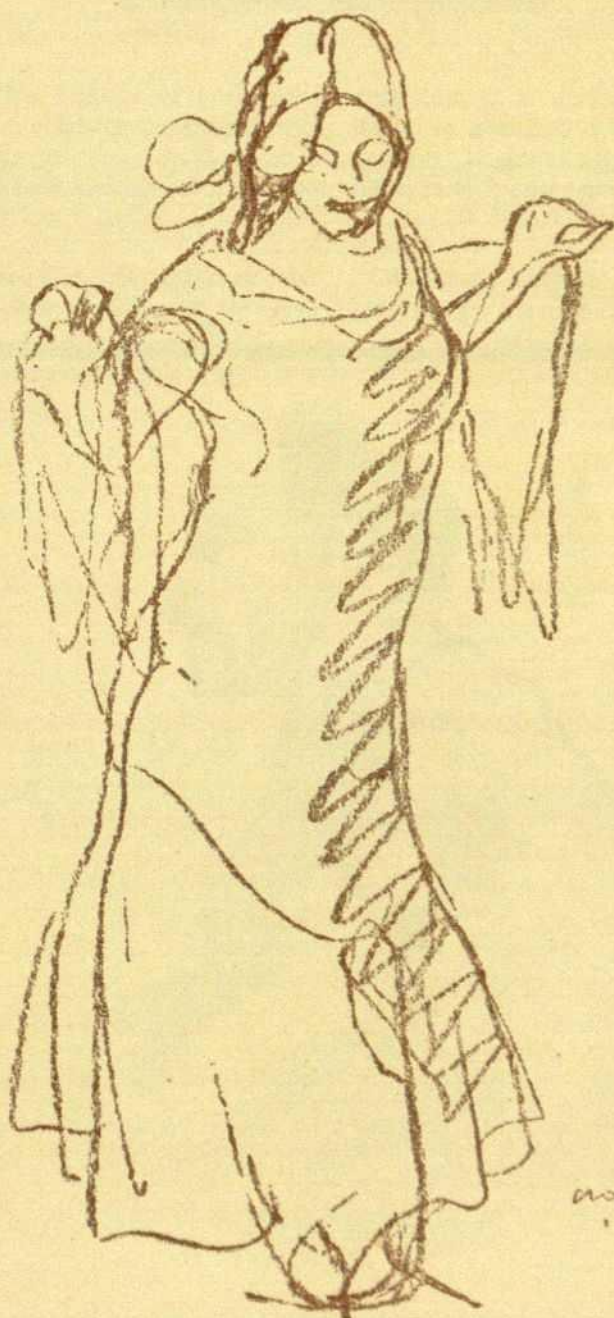
**Escriviu a la
Redacció: Ferlandi-
na, 7, 9 i 11, o telefonau
al 5329-H., i passarem a rebre
les vostres comandes. * * * ***

Els preus són molt reduïts

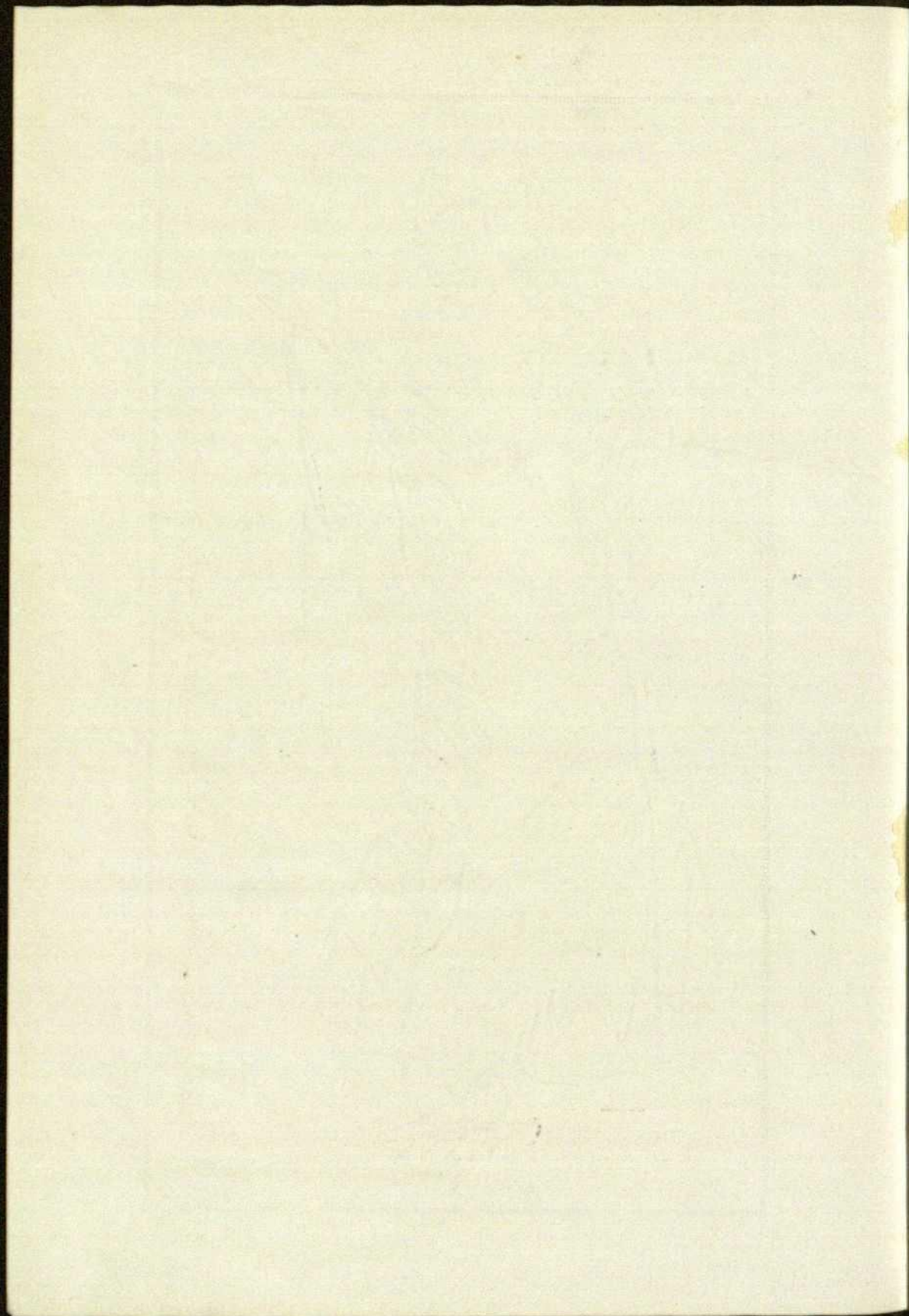
Els anuncis molt visibles

Canem projectes apropiats a tots els articles

GITANA
per Nonell

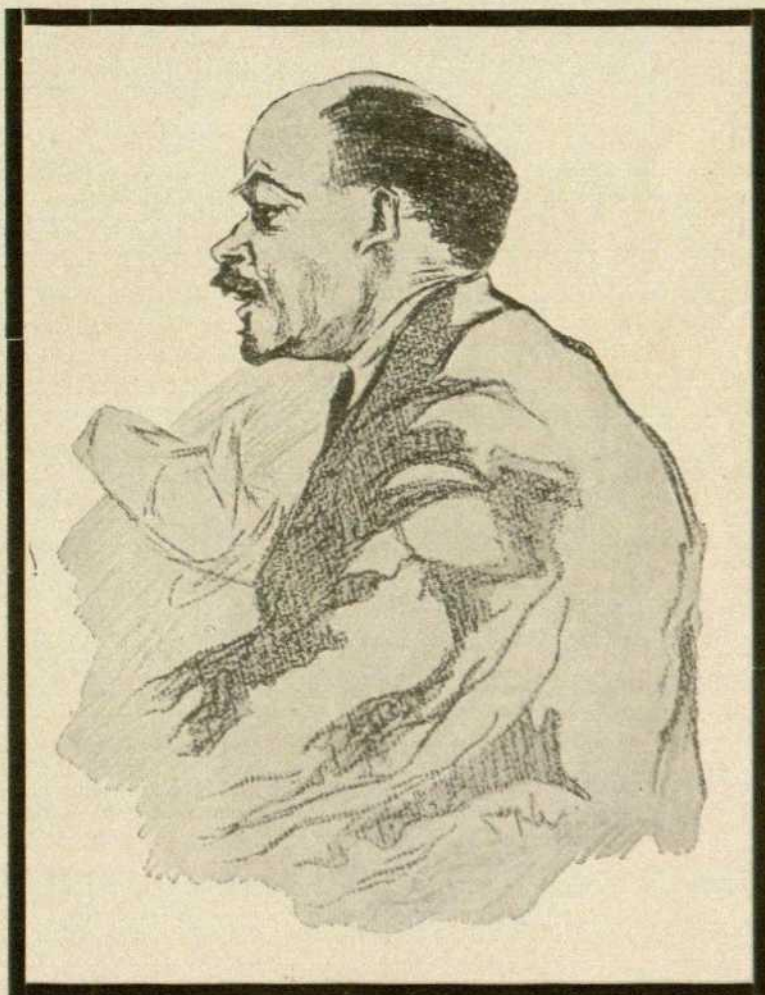
LENIN

Vladimir Il·ltx Ulianov és el nom veritable de Lenin, el tristament cèlebre dictador rus, cap principal de la paorosa revolució russa que instaurà, després d'un espantós període sagnant, la república dels soviets.

La curiositat que tota figura singular desperta, tan si és en un sentit de gran-

desa com si, al revés, d'abjecte degradació, fa que, ben a contracor algunes vegades, tingui el periodista de parlar d'homes o de coses que li repugnen bon xic, per tal de servir aquella humana curiositat.

Majorment aquesta curiositat que en els presents dies ha despertat la figura

Lenin, el dictador vermell

Retrat al llapis carbó per l'artista rus I. K. Artibousheff

del famós revolucionari rus amb motiu de la seva mort—tantes vegades anunciada com tantes altres desmentida—fa doblement ineludible la tasca del informador, car al volt de l'home sinistre hi ha l'home pensador, l'estructurador d'una idea i d'un aconeteixement polític-social positiu que ha trasbalsat el món durant els darrers cinc anys, deixant un rastre que en la història de la humanitat ocuparà un extensíssim capítol del qual el principal autor serà Lenin, que és el nom amb el qual passarà a la posteritat aquesta figura.

Però com que a nosaltres, ara, més que el dictador vermell, ens interessa l'home, anem a veure que fou fins abans d'aquests darrers cinc anys en Vladimir Il·ltx Ulianov.

Fill d'una família burgesa d'origen pagesívol, Vladimir Il·ltx Ulianov nasqué a Simbirsc el 10 d'abril de 1870, palesant molt aviat la seva vocació revolucionària mercès a les inspiracions i exemples del seu germà gran Alexandre, que fou executat l'any 1887 per haver atemptat contra la vida del Tsar. Això i la tragèdia del poble rus sembla que fou ço que fixà l'esdevenidor del jove Vladimir.

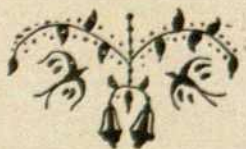
Deixeble del Col·legi de Simbirsc, passà després a la Universitat de Kazan, on completà els estudis i on féu coneixença de les obres de Marx, del qual ha estat després—com se sap—el millor intèrpret i plasmador. Un temps després obtingué el títol d'advocat que li fou concedit per la Universitat de Sant Petersburg, havent ja en aquesta època organitzat diverses vagues i agrupacions revolucionàries, que li valgueren persecucions i una condemna de tres anys a la Sibèria oriental.

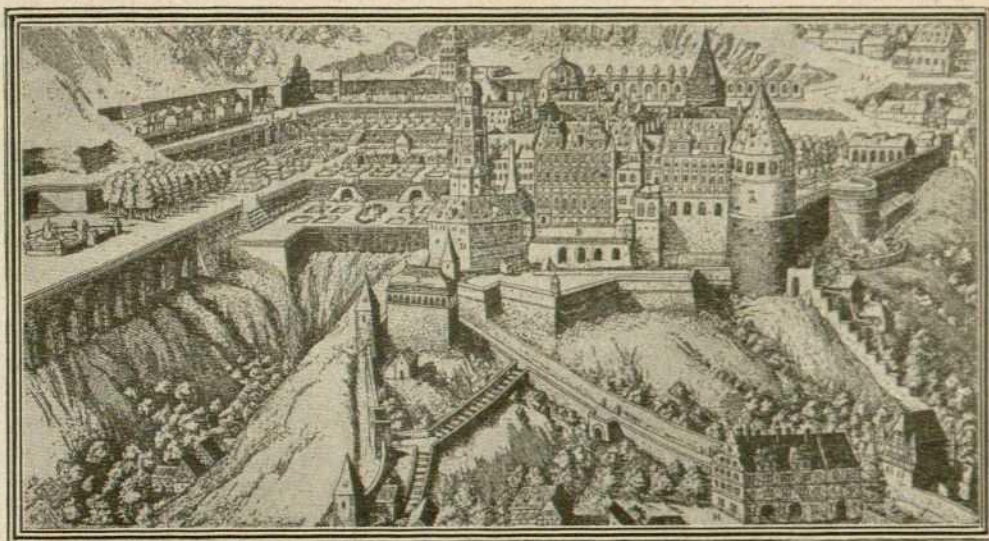
Durant els anys 1901 i 1903 seguí treballant fermament per la futura revolució, fundant revistes i escrivint diverses obres de caràcter bolxevista, començant en 1905, en el primer Congrés històric, els fonaments del partit comunista actual.

Del 1907 al 1912 la seva actuació fou fora de Rússia i principalment a Ginebra i Cracòvia, essent detingut l'any 1914 en esclatar la Gran Guerra, pel govern austro-hongarès. Exiliat a Suïssa, organitzà les famoses conferències de Zimmerwald i Kienthal, on els bolxevistes proclamaren el sabotatge i la revolució armada per acabar la lluita entre els pobles i iniciar la lluita de classes.

I, finalment, l'any 1917, Lenin—aleshores ja molt més conegut per aquest pseudònim amb el qual firmava les seves obres i treballs revolucionaris, que no per Ulianov—tornà a Rússia, passant per alemanya, aprofitant la caiguda de la secular dinastia dels Romanovs. El seu dia havia arribat: secundat per Zinoviev i Trotsky, que havia tornat d'Amèrica, Lenin, no sense greus dificultats, aconseguí establir a Rússia el comunisme amb l'anomenada dictadura del proletariat: el somni de Vladimir Il·ltx Ulianov, nascut primerament a l'escalf del germà mort, covat a Sibèria i perfilat després en les hores de l'exili, era un fet... però ho fou sols un temps efímer, car la realitat, i més que la realitat la força de les coses incommovibles que són la raó de la vida dels homes, tornà bon xic el seny al cervell arborat d'uns quants visionaris, la més alta i representativa figura dels quals acaba de desaparèixer voltada de sinistres clarors.

X.

El castell i els seus jardins, segons un gravat de l'any 1618

El Castell de Heidelberg

MOLTES vegades havíem sentit ponderar i havíem ponderat nosaltres mateixos les excel·lències de l'*Alma Mater* Heidelberg en les acadèmico-orgiaques reunions estudiantils a les quals ens havien invitat companys d'Universitat. De la complexa tradició alemanya, la tradició estudiantil és la que té més diferents i agradívols evocacions. Les cançons pròpiament estudiantils s'avenen més amb l'escumositat de la cervesa i l'estridència de cops i crits i bullanga que no les de tema netament patriòtic i fins popular. Cada vegada que el nom de Heidelberg sortia de la meua boca o entrava per les meves oïdes, vibrava de joventut... Jo no podia imaginar-me la ciutat universitària cenyida pel Néckar més que dintre un nimbe d'atzarosa galania estudiantil, que excitava un xic el meu esperit aventurer bo i acodormit per la

facilitat i la comoditat dels viatges, cinematogràficament desenrotllats, que havia dut a bon terme. La repetició dels cants reiterant aquella idea, em feren venir ganes de visitar Heidelberg, la *font de joventut*.

Era una diada tardoral quan decidíem realitzar nostre propòsit. El sol s'havia post rogenic, amoratat en un embolcall de núvols, i la celstia s'ofegava entre els vapors que carregaven l'atmòsfera, quan arribàrem a l'estació per a pujar a l'express que ens havia de dur a l'antiga capital del Palatinat.

L'atractiu d'un viatge Riu amunt és tan gran quan hom pot albirar, a banda la poesia dels poblets, la boirina de llegenda que auriola aquells castells que monjoien l'ample corrent majestuós, que temiem la fosquedat dels núvols. La lluna triomfà, afegint encara un viarany als que solen extraviar les imaginacions jugane-

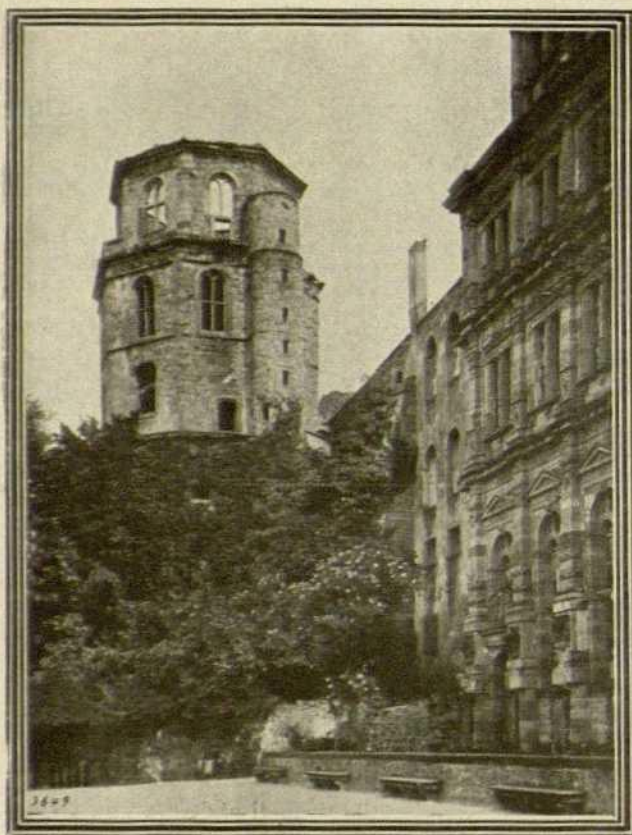

Fig. 1. — La torre de la campana i el Palau de Frederic

res, i ens concedí agradosa companyia les hores de desvetllament aquella nit.

Era ja matí clar quan arribàrem a Heidelberg. Entre el cel i la terra anava fonent-se el fadat mantell de les ciutats dormides vora un riu. Cortesment, seriósament, se'ns presentà envidrat i emmarcat, clar de la llum del cel i d'un fanal innecessari un plànol. Ell ens asserenà i assegurà nostres primers passos, que sempre solen tenir una petita tremolor de dubte en la terra inconeguda.

Emprenguérem una via que menava al Néckar; quan l'explosió de la vida ciutadana no és completament desclosa, té més atractiu la naturalesa. Al mig del pont de ferro ens deturàrem a contemplar

una munió d'oques albíssimes que amb evolucions de cigne trenaven de blancs lliscants el lletós corrent del riu, només tacat d'una barcaça, que a poc a poc, obediènt al rem de la popa que un infant governava, i havent passat segura sota les arcades del pont vell, venia cap als peus nostres. L'infant timoner cantava, el seu pare, quiet amb la pipa fumejant a la boca, l'escoltava i el mirava.

Els encisos, si no són lluminosos, una altra llum els desfà. Sortí el sol, i tot ja tingué la pròpia bellesa. Només calia que miréssim amb els ulls i ens deixéssim emportar de les impressions noves.

L'ajut de l'amistat no ens mancà, i amistosament acompanyats coneguèrem la part artística i monumental de Heidelberg i fins la cortesia dels hostalers, que, tot servint un boc de

cervesa, saben donar consells a un estudiant aventurer que ve d'aquella terra que ells només coneixen per la cançó que la pinta tota roenta de sol i boscada de castanyers, sota l'ombra dels quals es ballà eternament el *fandango* i volen ésser sebollits els que nasqueren a la banda Sud dels Pireneus.

L'anomenada del «Castell», les reiterades recomanacions de visitar-lo que ens feren totes les persones a qui per imprescindible cortesia fórem presentats, ens decidiren a avançar la ja projectada visita. Volguérem anar-hi sols, és a dir, sols amb una guia impresa, per estalviar-nos de saber l'edat de totes les pedres que trobéssim pel camí i qui manà picar-les i

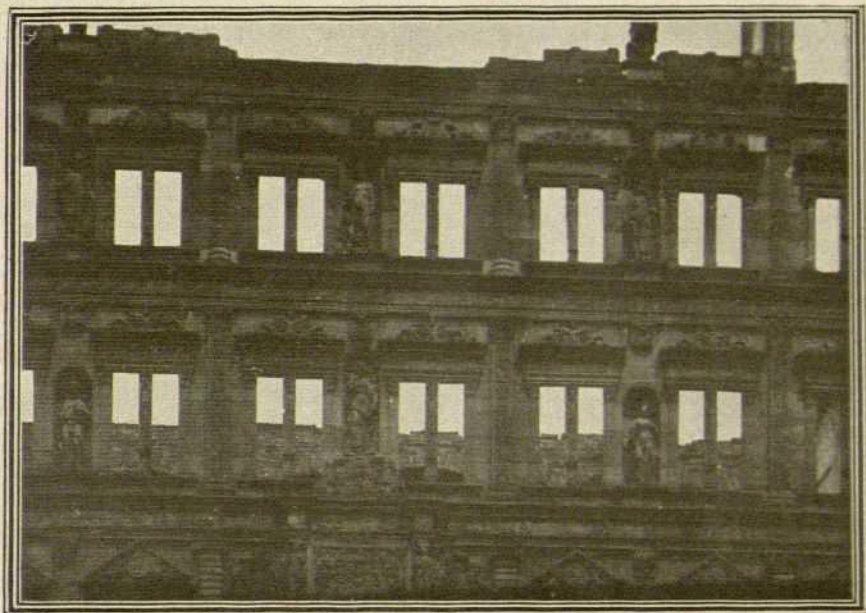

Fig. 2. — Les ruïnes del palau d'Otó Enric

per què. Volguérem anar-hi a peu, estalviant-nos les comoditats d'un funicular, i seguir l'antic camí que unia la fortalesa al poble. Té un pendent pronunciadíssim. Cavat a la vessant de la muntanya, pel costat que dona al riu, només té la vista que permeten les clarianes dels arbres. De la fortificació poc en queda, i aquest poc aprofitat per a donar un aspecte agradós al visitant. L'acabament del camí fa més ample l'horitzó que's albira des de la torre que

defensava l'entrada al castell. Aquesta torre, com tot el demés de l'alcàsser, i ja hem dit del camí, procura ajuntar al record de les bèl·liques finalitats, comoditats noves; és

l'avant-sala de la visita. D'ella hom passa per un antic cos de guàrdia i tot seguit es troba davant una de les perspectives del Castell (fig. 1).

Aquest és un conjunt d'edificacions de planta irregular, encara que sembla obeïren a la d'una primitiva fortificació. Com més modernes

Fig. 3.—Torre del castell, mig destruïda per una mina

són les obres més destaca llur riquesa ornamental, arribant aquesta a la fastuositat en el palau d'Otó Enric (fig. 2). De part de fora, domina el caràcter de fortalesa, destacant les torres altíssimes i robustíssimes.

Forma cada una d'elles un fort de diferents pisos, d'una construcció tan sòlida, que en quasi tots podia haver-hi canons emplaçats. De llur construcció interior en dona idea la torre «explotada» (fig. 3). Sols vist d'apro, hom pot fer-se càrrec del que representa haver mig partit aquella mole de morter i pedra. La més notable de totes les torres és l'anomenada «de la campana» (fig. 1). Des d'ella es dominen panorames extensíssims i molt bells sobre la conca del Néckar i sobre la seva ciutat més anomenada, la gentil mare i generós refugi d'estudiants, Heidelberg.

Les primeres clàries que del castell es tenen daten de l'any 1225; sembla, però, que no resta cap obra d'aquesta època, puix de les actuals les més antigues són del temps de l'elector Ruprecht, tot a seguit del pont llevadís que salvava el vall fondíssim, avui jardí i bosc amb rierols i ocells.

El portal que defensava l'entrada és tingut encara avui com a porta principal, i a mà dreta és on hom ha de pendre el bitllet indispensable per a conèixer de visu les interioritats de l'«Alhambra alemanya». Quan des d'aquesta entrada s'ha donat una ullada general a tot l'antic pati d'armes, al qual convergeixen els dife-

rents palaus, ja el cicerone us mostra el temple de la cisterna construït amb columnes i altres materials procedents del palau que Carlemany tenia a Ingelheim, tot perfumat d'antigor (fig. 4).

El temps passa ràpidament en visitar

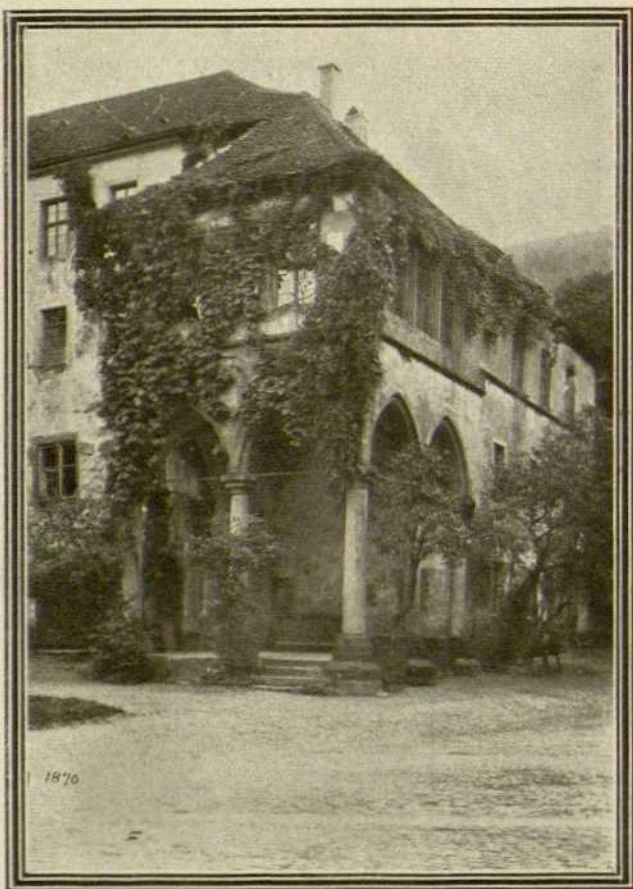

Fig. 4. — Temple de la cisterna. Les columnes són del palau de Carlemany

rents dependències i edificis parcials on s'amunteguen records històrics i on la grandiositat senyoreja per tot en record. L'edifici de Ruprecht, construït el segle xv, de gòtiques formes; la biblioteca (principis del xvi) on hi havia l'arxiu, la cambra del tresor i la fàbrica de moneda; la casa de les dames, a les sales de la qual es celebraven tantes festes cavalle-

resques; l'edifici de Lluís (XVI); els locals destinats als oficis, a quaters, i, en general, a habitacions dels homes que tenien ocupació dintre del castell sense estar a la immediata dependència dels senyors.

De totes les edificacions, mirades des

humana d'un llamp arruïnà i calà foc a les sales i moblatges, que s'endevinen esplèndids, defensats per aquella profusió de pedra treballada i estàtues. El de Frederic resta quasi sencer. Dintre les cambres pot hom estudiar variats motius

ornamentals de l'època. En quasi totes s'aixequen encara les colossals estufes. Una de les coses més dignes d'ésser visitades és la capella, amb frescos notabilíssims. Les façanes d'aquests dos palaus són interessantíssimes. La pedra roja les fa destacar de tot el conjunt, i la multitud d'escultures i detalls arquitectònics no en permet la total percepció.

Sota el palau de Frederic hi ha el celler on es tanca una de les «meravelles del món». De les tres bótes que s'hi conserven, la més grossa és, que sapiguem, la de més cabuda de la terra (fig. 6). S'hi poden fer cabre mil sis centes cargues de vil Segons conten, solament dues vegades ha estat plena. Té deu metres de llargada per set de diàmetre, i sobre la plataforma construïda a la part superior, a la qual es puja per una escala de caragol, podria ballar-s'hi i tot.

Davant d'aquesta bóta n'hi ha una de petita que té la particularitat d'estar construïda

del pati, les que més destaquen són els palaus de Frederic i d'Otó Enric, dels quals donen una idea les parcials produccions fotogràfiques (figs. 1 i 2). Ocupen els costats de l'angle Nord i Nordoest i estan lligades per una antiga construcció amb galeries (fig. 5).

Del palau de Otó Enric poca cosa resta més que la façana. La força sobre-

sense cercols. Les dovelles estan enmetxades l'una amb l'altra fins a formar la rodona. La bóta restant és bastant grossa; hi caben més de mil cargues. En aquest temple de Baccus no podia faltar-hi una imatge. Es l'estàtua tallada en fusta del nan Perkeu (fig. 7), bufó de cort, del qual es conta que diàriament es bevia quaranta xops per refrescar. No se sap

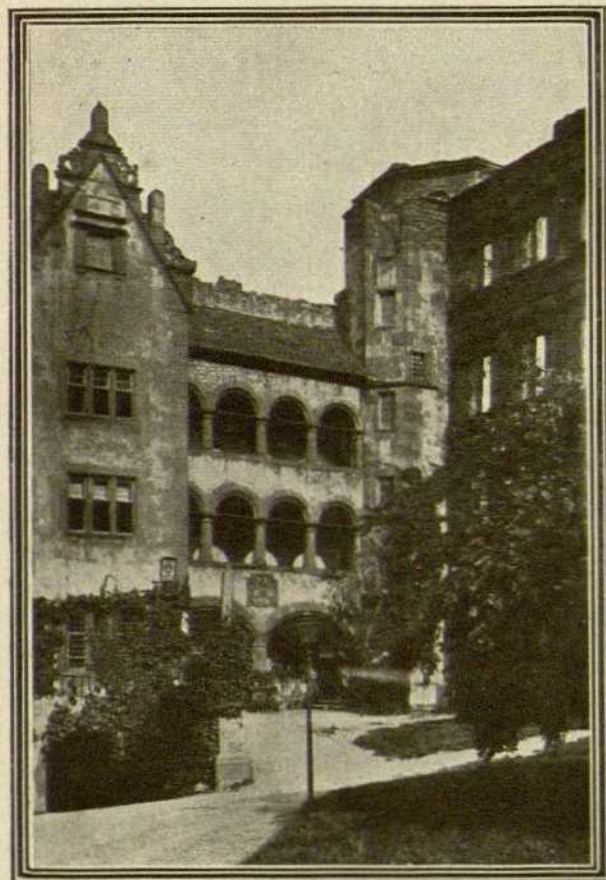

Fig. 5.—Un dels recons més típics del pati del castell

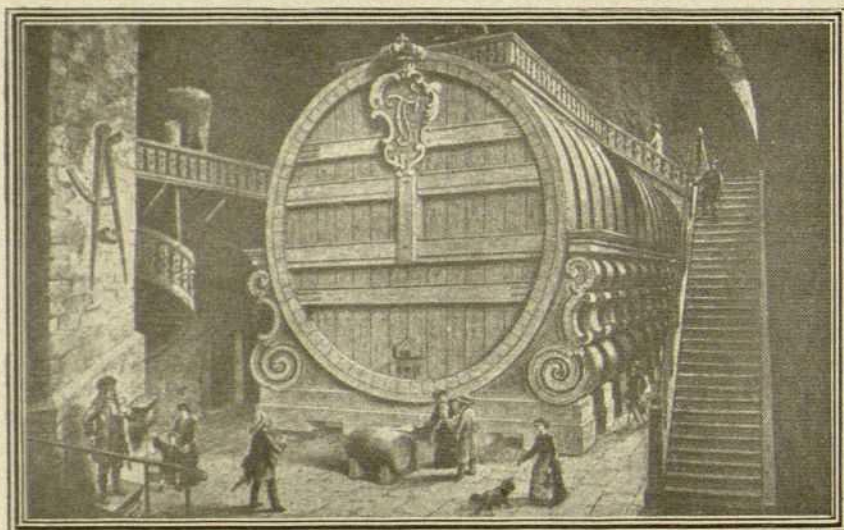

Fig. 6.—La cèlebre bóta del celler del castell de Heidelberg, d'una cabuda de mil sis centes cargues de vi.

si aquesta imatge és la del celebrat bevedor; probablement no; resta, però, un retrat seu, del qual es dedueix que com tots els seus congèneres no era cap prodigi de bellesa ni molt menys. Era tirolès i, dignificant-li el cognom, els cortesans l'anomenaren «Cavaller Clemente».

Detallar una per una les curiositats dintre el castell tancades no és tasca de resumir en un article, quan professors eruditíssims n'han omplert volums. De la visita hom en queda associat de coneixences i se'n va segur de que li manquen moltes coses a veure.

No havíem dit encara que tots els volts estan convertits en un parc frondosíssim, des del qual es tenen diferents perspectives. Dibuixos antics permeten recons-

tituir en part gràficament l'evolució de l'edifici i fer-se càrrec de la seva majestatat, que avui perdura en les ruïnes, i en fa potser la millor joia de Heidelberg, que mirant des de les torres es mostra amb tota bellor, decantada cap al corrent magnífic que ve de l'horitzó tancat i es perd en la boira.

Caminant pels que foren antics ravals del castell, avui jardins florits i boscos fadats, es troba una estació del funicular que convida l'ànima saturada de grandesa pretèrita a gustar modernes aventures. I tortejant per la muntanya, entre roques o claps de bosc, l'ull us fuig a la muntanya llunyana que assenyala un dit esculturat de bella joventut, o a la clariana que emmarca un paisatge nou, o a l'abillament daurat

Fig. 7.
Perken, el bufó de la cort de Heidelberg.

Vista de Heidelberg, des del castell

o purpuri dels arbres que segueixen la mateixa moda cada estació. I això mateix s'esdevé quan pugeu al segon funicular, el qual, fent voltes també, us porta fins al cim, on la miranda de pedra esbelta com un campanar gòtic, pujant més que els arbres del volt, tots ben estirats, us indica amb senyals de bronze les serralades que difuses no poden ferir-vos la nineta. El lloc ens sembla tranquil per la seva grandiositat i perquè uns sa-

vis astrònoms hi estudien les estrelles... mes, on arriben els escolars juganers, i les noies cantadores no hi trobem tranquil·litat duradora. Els cants i les rialles ens acompanyen muntanya avall i ens duen a la ciutat i ens la fan tota enjugassada i en vesprejar choregem entusiasmats la cançó: Heidelberg font de joventut; fada a la ribera del Néckar.

J. M. CASAS

La gentil Reina de la Festa dels Jocs Florals de Balaguer, amb la seva Cort d'Amor
(Fot. Amírola, Balaguer)

Dels darrers Jocs Florals

La bella Reina de la Festa, amb la seva Cort d'Amor, dels Jocs Florals de la Corona d'Aragó, organitzats darrerament pel benemèrit Centre Aragonès d'aquesta ciutat
(Fot. Sagarra).

Dels darrers Jocs Florals

Magda Martí Travé,

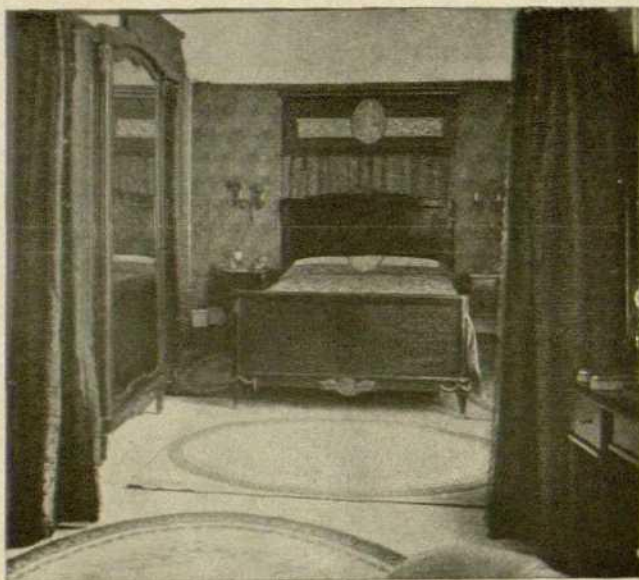
graciosa Reina de la III Festa de la
Poesia i de la Música, organitzada per
l'Orfeó Gracienc

La gentil

Maria Riera i Giral,

que fou nomenada Reina de la Festa
dels Jocs Florals del Poble Nou, orga-
nitzats darrerament per l'Ateneu
Democràtic Regionalista

H E U's aquí dos exemples d'interiors en quin anàlisi no cal enfondir gaire per a sorprendre, tant en l'un com en l'altre aspectes ben diferents, malgrat les comunes característiques de bon gust—qualitat essencial—i sentit pràctic—qualitat no menys necessària—que reuneixen. L'un, el més interessant per a nosaltres, conserva les tradicions dels nostres mobles ancestrals, si bé estilitzades per a donar-hi modernitat, i això, aquesta facultat d'estilitzar és lo que no està a la mà de tothom: aquí rau el secret que fa amables els mobles d'avui, que fa que si posseeixen tal qualitat, boi essent cosa nova, no

tinguin l'aire de postis, de sobrevingut, de lo que els francesos en diuen «parvenu»

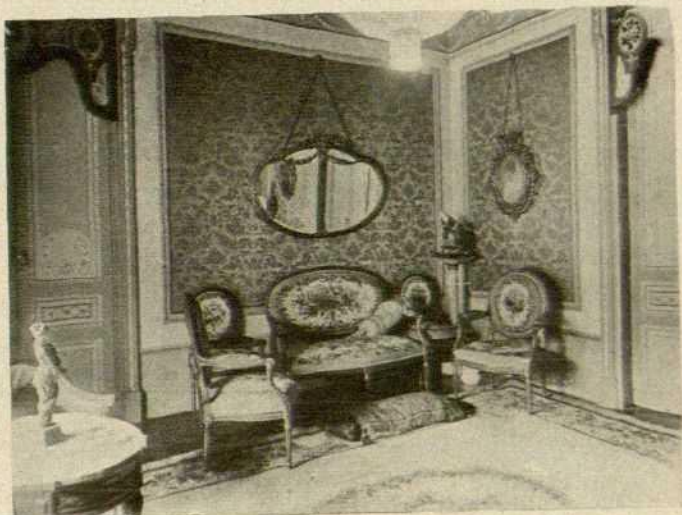
L'altre té un caient afrancesat però amb certs detalls en la composició general que li lleven la banalitat de què acostumen a pa-

tira aquesta mena de mobles trasplantats. Aquí s'hi veu la mà discreta d'en Busquets, autor d'un i altre conjunt

INTERIORS
BARCELONINS

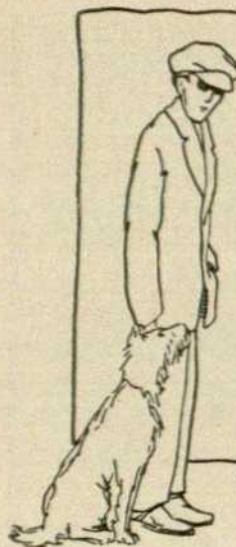

TAMBÉ la composició d'aquests salons de rebre és deguda al mateix artífex i decorador que els anteriors conjunts. L'un, altament suntuós, d'estil dels temps de Lluís XVI, amb tapissos d'Aubusson, lo que li dóna una alta valor d'art; en l'altre, també per la mateixa força de contrast que hem fet notar en les anteriors alcoves, hi trobem un cert regust de cosa nostra, perquè amb tot i ésser mobles de tradició anglesa, els trobem perfectament adaptats a la nostra manera d'ésser

No sentim avorrició per lo foraster, perquè en matèria d'art i de confort són eclèctics, però preferirem que en lloc de parlar tant de *Queen Anne* i de *Renacimiento Español* o de *Chippendale*, poguéssim tenir ocasió de lloar coses més nostres, com les que inserim en aquestes planes

Els Dos Pobres

Marcel

Per LEON FRAPÍÉ

—¡Tan sols deu pessetes, senyor; és un bon gos!

Si... no es pas molt jove; varen regalar-lo als meus pares, fa set o vuit anys, quan jo encara era petit; mes no es pas perquè Fanor siga massa vell que desitgem vendre'l; és que els mals temps continuen i no havem pogut pagar encara el lloguer i no tenim tampoc res per menjar. Això ha obligat als meus pares a enviar-me a la fira dels gossos per si algú vol comprar a Fanor. El poc que ell menja serà economitat i els diners que m'en donquin força falta fan a casa meva.

...¡Oh! no, senyora; no tingui por, no mossega mai, no hi ha perill de que faci mal als infants. Ans al contrari: a casa nostra ell era l'amic dels infants, des dels de la portera fins els dels veïns del quint pis. Molt sovint quan la mare d'un d'ells tenia de sortir de casa, per a fer un en-

càrrec, ella encarregava a Fanor de vigilar els petits. Fanor es plantava enfront la finestra i no els deixava enfilarse, i si això passava a l'hivern, ell tenia molta cura en vigilar els voltants de l'estufa.

... Com diu? ¿Que en aquest indret hi manca el pèl? Oh! no, senyora; això no vol pas dir una malaltia. És senzillament una cremada. Precisament, com ja li deïa, una vegada Fanor guardava una nena que s'havia empenyat en tocar el foc; ell s'hi oposà fins caure-hi dintre, cremant-se aleshores tot el dalt de l'esquena.

...Jo hauria volgut que fos aquella senyora qui t'hagués comprat, Fanor; segurament que res t'haguera faltat i hom no t'hauria pas pegat...

Per què plores, Fanor? — Mira'm, jo no ploro pas...

Els meus ulls brillen i jo faig així per

aixugar-me la cara, però jo t'asseguro, Fanor, que és tan sols per distracció...

Veus tots aquells gossos? són per a vendre, com tu mateix, Fanor. És costum per a tots, petits i grans, de canviar d'amo...

... Deu pessetes, senyor; és un bon gos...

Quina mania més xocant, Fanor. Tots els passants et diuen lo mateix: «Oh, no és pas bonic aquest gos»...

Això no vol dir res, car encara que tu no sigues maco, tu ets bo. Ells no saben, doncs, que és això lo important, ésser bo; això és tot lo que hom pot imiginar. Ells ignoren que la bellesa no és més que un bocinet i que la bondat ho és tot.

... Endemés ells s'enganyen tot seguit, tu no ets pas lleig.

¿És que els infants et tenen por a casa o al carrer? De cap de les maneres; ells corren darrera teu; ells et volten i t'estiren la cua sens compassió...

¿Et recordes, Fanor, quan jo era petit i anàvem a l'escola plegats? Tu m'acompanyaves fins a la porta i tu no faltaves mai a lo convingut, esperant-me a la sortida, a les quatre. I tots mos companys et coneixien i quan desfilaven pel carrer hom sentia cridar: Fanor! ¡Heu's aquí Fanor!

I quan hom deia: «Fanor, jo he guanyat un bon premi», tu remanaves la cua alegrement i el llepaves. Però si hom deia: «Fanor, jo he hagut de quedar-me per haber sigut castigat», aleshores giraves el cap i tot moix baixaves el nas.

... Deu pessetes, senyor; no pot pas ésser per menys...

... I una vegada, ¿recordes aquell carreter que pegava al cavall amb grans cops de fuet, perquè el carro s'havia atascat? ¡Com

ploraves, Fanor, a cada cop que, pesant, queia damunt el pobre animaló! ¡Com miraves al carreter, voltant vora d'ell! Tu vares acabar grinyolant de pena, tan fort, que ell llençà son fuet dient: «Tan se val», «ja pot quedar-se aquí el carro», i ell va sentar-se al peu de la vorera del carrer. Tu t'hi apropares amb precaució, li vares llepar les mans, mentre ell rondinava renegant i s'et treia de davant refusant les teves carícies. Sens dubte ell hauria volgut engegar-ho tot a passeig. Tot d'un cop, heu's aquí que el cavall marxà tot sol. El carreter reia i tu el seguies fent grans gambades.

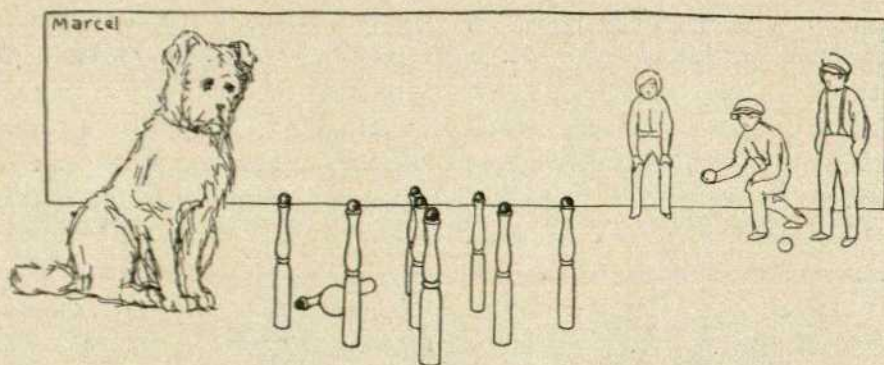
... Deu pessetes, senyores... Deu pessetes, senyoretetes...

... ¿Has sentit, Fanor, que hom deia de nosaltres? «Tan lleig és el gos com el seu amo». És aquella senyoreta tan ben abillada que ha parlat així, fent una ganyota com si l'haguéssim enutjada.

Doncs, bé! sí, Fanor; jo no volia pas dir-t'ho: nosaltres dos no som pas bonics comparats amb els altres gossos i l'altra gent.

No és pas nostra la culpa; no tothom pot ésser maco i hom procura fer-se perdonar aquest defecte fent lo possible per a ésser bo. Quan jo sento dir que sóc lleig, jo no responc i faig veure que ric. I a tu si et diuen lo mateix, tot amenaçant amb el peu per allunyar-te, tu recules sense grinyolar, tu els mires fixament com si anassis a dir-los-hi: ¿Com volem que us estimi?

... En tot cas si nosaltres no som macos, nosaltres ens estimem força. Justament demà jo estaré també al servei d'un altre amo per anar a fer encàrrecs. Ben segur que aleshores ens trobarem sovint

Tu hauries volgut en tot temps que els infants juguessin a bitlles, car aleshores tu t'assentaves, t'interessaves en la partida i hauries restat embadalit una setmana entera...

pel carrer, Fanor. Jo portaré una corretja a l'esquena per a lligar els paquets a repartir i tu potser estaràs fermat dessota un carretó que ajudaràs a tirar. Hom es reconeixerà de seguida i jo vindré a acompanyar-te marxant al teu costat.

... Tal volta nostres amos no gosaran pegar-nos. O bé, si ells ho fan, nosaltres sabrem almenys per què... lo més trist es rebre cops sense saber per què...

Endemés, els cops, fins donats per riure, fan pena. ¿Recordes, Fanor, com t'apenaves els dijous quan els petits jugaven a guerres amb bastons, canyes i sabres de fusta? Ells et preguntaven: ¿Amb qui vols anar, Fanor, amb els russos o amb els japonesos? ¿Amb els anglesos o amb els boers? Tu anaves d'un cantó a l'altre, tantost amb els russos, tantost amb els japonesos... tu eres partidari de la pau. Tu hauries volgut en tot temps que els infants juguessin a bitlles, car aleshores tu t'assentaves, t'interessaves en la partida i hauries restat embadalit una setmana entera...

... No obstant, Fanor, tu vares mosse-

gar una vegada; quan els agents de policia enviats per la Comissaria pretengueren endur-se'n per força a un llogater. Tu ignoraves, Fanor, de què es tractava. Tu veies quatre homes contra un sol que tu coneixies, el qual es defensava i cridava, mentre que els altres l'atacaven... tu no sabies de què es tractava...

... És com jo una vegada, Fanor, que vaig barallar-me de debò... Jo no sabia tampoc... o al menys va poguer més l'irresistible desig de ficar-me en una qüestió enutjosa on imperiosament jo devia barallar-me... Es tractava d'un ratolí que hom feia sortir d'una canonada; una dotzena de vaillets vigilaven la sortida per atacar-lo tirant-li pedres. Jo em trobava allí solament mirant-ho, i en el moment precís vaig fer fallir aquella caça despiadada donant una forta empena al que segurament devia esclafar el ratolí... Ell va tirar-se sobre mi, furiós, els altres també varen venir contra mi, i tots plegats varen masegar-me...

... ¡Pot ésser que amb el temps jo sigui ric! Si així fos jo et tornaria a comprar, Fanor; i tu ja no em deixaries mai més.

Ja veuràs: quan hom és ric, hom menja segut a la taula, a tots els àpats, fins al matí. Tu et posaries vora la meua cadira...

... Deu pessetes, senyor; és un bon gos.. ¡Oh! ja pot mirar-lo; els gossos fan com les persones; hom pot llegir en els ulls que ells no són pas dolents. Veieu els ulls de Fanor, tanmateix sembla que vulgui oferir-vos tot son possible, tot lo que vosaltres demanarieu d'ell.

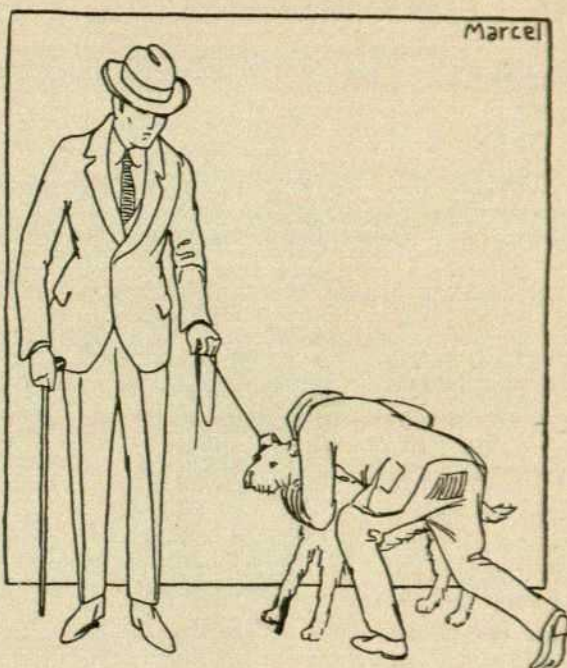
... Si, senyor, és un bon guardià; endemés ho comprèn tot...

Aleshores, us l'emporteu? Vós teniu raó, no n'hi ha un altre de semblant en tot el mercat.

... Ah nó, això no! sense la corda lligada al collar no podrieu pas emportar-lo. ¿Vós desitjariu saber on viuen els meus pares, pel cas de que Fanor s'escapi? Si, és convenient pendre precaucions. I jo vull demanar-vos també on viviu, pel cas que jo passi per casa vostra, jo demanaria noves de Fanor.

¿... Aleshores... us l'emporteu de seguida?... Naturalment... tota vegada que em doneu els diners.

... Jo vull dir-vos com últim mot que Fanor no té defectes; si es porta malament, no es pas qüestió de pegar-li, ell

... De pressa, Fanor, abraçem-nos...

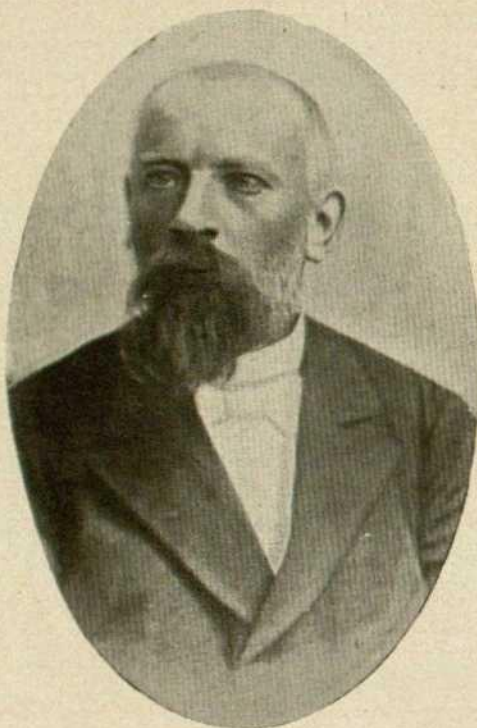
ho fa involuntàriament. I si creieu que ell no es corregeix immediatament, la culpa serà meua... hauré sigut jo mortificant-lo qui l'haurà fet tornar desobedient... Llavors, quan jo vindré a sapiguer noves d'ell, és a mi a qui vós deveu rependre...

Perdó, jo m'ajupo... Oh, per res, senyor, solament per veure si la corda està ben subjecta al collar...

De pressa, Fanor, abraçem-nos...

Trad. DE SERGI DE HITA

Jaroslav Vrchlický

(Emili Frida)

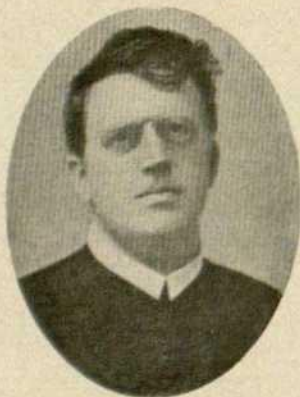
El gran poeta nacional txec, traductor de nombroses obres de literatura catalana i ibèrica.

D'ACI I D'ALLÀ com un homenatge — no per modest menys viu — als benemèrits traductors d'algunes obres de literatura catalana, s'honora en publicar els retrats de dos dels més antics i cordials catalanòfils txecs als quals Catalunya no tan sols deu l'expansió món enllà d'algunes de ses cabdals obres literàries, sinó que deu també agrair-los-hi l'amor germanívol que porten als nostres homes i a les nostres coses. L'obra admirable realitzada en favor de la nostra literatura pels eminents literats txecs, és

una palesa mostra d'aquell afecte germanívol al qual nosaltres podrem, a no triar correspondre-hi, homenatjant públicament en les solemniais representacions txeco-eslovaques que es celebraran al nostre Gran Teatre del Liceu, la dolça i viril llengua de Frida, exalçada per la música dels dos més grans compositors txecs.

Sia la nostra cooperació entusiasta en aquella manifestació d'art nacional, la demostració del nostre agraïment i simpatia envers qui tant d'amor i cordialitat demostrà per Catalunya.

El P. Segimond Bouška, O. S. B.

Traductor, entre altres obres catalanes i provençals, del *Somni de Sant Joan* i de *Flors de Maria*, de Mossèn Cinto i Mireta, de Mistral.

Del intercanvi intel·lectual entre Catalunya i la literatura txeca

N el moment actual en que va introduir-se en els països ibèrics la cultura i l'art txecoslovac, serà oportú esmentar la valuosa tasca realitzada a Bohèmia per a integrar en la literatura txeca els noms més sobresortints catalans. En primer lloc citarem la eminent col·laboració en aquesta bella tasca de l'il·lustre i venerable geni més universal i popular de la literatura txeca N'Emili Frida, més conegut potser per Jaroslav Vrchlický. Aquest líric incomparable a la pluma genial del qual es deuen un grandíols nombre d'obres originals en prosa i vers, obres dramàtiques i altres produccions literàries, és a qui, pot dir-se, que la literatura txeca deu l'haver-se pogut emancipar definitivament del jou espiritual germànic, obrint-li en canvi les portes de la fecundant onada de les literatures romanes. Veieu-ho sinó: Emili Frida fou el traductor dels millors poetes italians i francesos, demostrant una singular predilecció per la literatura ibèrica de la qual traduí a la seva llengua, entre altres obres antigues i modernes, el *Romancero del Cid*, quinze drames de Calderon i un de Lope de Vega, traduïnt del portuguès *Les Luslades*, de Camoens.

La seva coneixença de la literatura catalana, la féu Frida per mediació del poeta italià Tomàs Canizzaro enamorant-se tot seguit de ses cabdals produccions. Ja el 1891 publicà a Praga la traducció complerta en vers i amb tots els detalls de sa complicada forma, de l'immortal poema *L'Atlàntida*, de Verdaguer, acompanyat d'una interessant introducció sobre la vida i importància literària del gran poeta, al qual va dedicar, demés, l'inspirat sonet *Verdaguer* i publicant amb motiu de la mort del gran místic català el cant elegíac *En la mort de Verdaguer*. Ultra tota aquesta extensa labor, es deu també a Frida una notable antologia de poetes romanes, en la qual hi figura en lloc preminent la poesia catalana i provençal.

Un dels admiradors i deixebles més addic-

tes del gran poeta txec, fou el pare benedictí Segimond Bouska, el qual també incorporà a la literatura txeca les admirables traduccions d'*El somni de Sant Joan* (1894) i de *Flors de Maria* (1906), de Mossèn Cinto, precedida la primera d'un notable estudi sobre l'obra del poeta català.

També la literatura dramàtica catalana ha trobat actius traductors i admiradors a Praga, en qual capital es va estrenar l'any 1907 la *Terra baixa*, del patriarca de les lletres catalanes Angel Guimerà. Ultra aquesta famosa obra, en el Teatre Nacional de Praga, fa uns vint anys, es va estrenar la magnífica tragèdia en vers *Mar i cel*. Aquestes dues traduccions són degudes a un altre incansable propagador de la literatura ibèrica a Bohèmia N'A. Pikhart.

Ara recentment, amb motiu de l'excursió artística que realitzarà a Barcelona la Companyia de l'Opera Nacional Txecoslovaca, el director de les funcions que s'annuncien per a dintre poc en el Gran Teatre del Liceu, el notable poeta txec Jaroslav Kvapil, acceptà per a la representació en el Teatre Municipal de Praga, el drama d'En Rusiñol *El místic*, com ja abans havia acceptat ben de bon grat les traduccions de *Marta Rosa* i *La reina jove*, de Guimerà, degudes, com l'anterior, a l'autor de les presents ratlles, les quals belles obres esperem que no tardaran pas molt en incorporar-se a la literatura dramàtica txeca.

Havent cregut d'interès per als lectors del magazine D'ACÍ I D'ALLÀ la reproducció d'algunes de les cobertes d'aquelles traduccions, hem volgut que acompanyessin les presents ratlles fent costat als retrats dels dos eminents catalanòfils, la valuosa tasca dels quals en pro de les lletres catalanes és de lamentar que hagi passat quasi desapercebuda per bona part de catalans, i més encara és de doldre que ho hagi estat per alguns dels més notables historiadors de la literatura ibèrica, els quals ni menys fan menció bibliogràfica dels traductors txecs que en repetides ocasions han rendit merescut homenatge als genis literaris catalans i d'altres terres hispàniques.

R. J. SLABY

JACINTO VERDAGUER

SEN SV. JANA

ROZMĚREM ORIGINALU PŘELOŽIL

P. SIGISMUND BOUŠKA, O. S. B.

NÁKLADATELSTVÍ J. OTTO KNIHTISKÁRNA
V PRAZE*El Somni de Sant Joan*, de Verdaguer,
trad. de P. Segimond Bouska, O. S. B.

DON JACINTO VERDAGUER:

ATLANTIS.

BÁSEN

PŘELOŽIL A ÚVODEM I ŽIVOTOPISEM SPISOVATELE PROVÁZÍ

JAROSLAV VRCHLICKÝ.

V PRAZE
NÁKLADEM JAROSLAVA POSPÍŠILA.
1891*L'Atlàntida*, de Verdaguer, traduïda
pel famós poeta txec Jaroslav Vrchlický (Emili Frida)= DIVADELNÍ KNIHOVNA MÁJE =
POŘÁDÁ JUD. POS. UTOLEKA. — SV. 30.

V NÍŽINĚ.

(TERRA BAIXA).

DRAMA O TŘECH JEDNÁNÍCH

Katalánsky napsal

ÀNGEL GUIMERÀ.

Se svolením spisovatelových dědiců

A. PIKHART.

V PRAZE

NÁKLADATELSTVÍ J. OTTO MÁJE
KNIHTISKÁRNA JIŘÍHO ŠTEFKA NA VRÁNKU*Terra baixa*, de Guimerà,
traduit per A. Pikhart

ANGEL GUIMERÀ

MOŘE A NEBE.

(MAR Y CEL.)

TRAGÉDIE O TŘECH DĚJSTVÍCH.

Z KATALÁNŠTINY ROZMĚREM ORIGINALU PŘELOŽIL

A. PIKHART.

PŘEKLAD AUTORIZOVANÝ S ÚVODEM

PŘEKLADATELOVYM.

V PRAZE
NÁKLADEM J. OTTO*Mar i cel*, de Guimerà,
trad. per A. PikhartFacsimil de les cobertes de les magnífiques traduccions txeques
d'aquixes cabdals obres catalanes

La notable Schola Cantorum, de Gràcia, a sa arribada a Sant Cugat del Vallès,
on donà un concert junt amb l'Orfeó Sant Medí, d'aqueixa vila.

GERMANOR D'ORFEONS

L'aplaudit Orfeó Sant Medí de Sant Cugat, que col·laborà a l'esmentat concert
donat al Parc Municipal d'aqueixa vila.

FISIOLOGIA DE LA MODA

DURANT aquests darrers temps han aparegut repetidament en els periòdics il·lustrats catalans models de mirinyac de fa mig segle, amb motiu de les belles sales històriques de la Exposició del Moble. Evocar els anys pretèrits d'aquelles sales tan plenes de caràcter era evocar l'època del mirinyac. En els models allí reproduïts, els mirinyacs no causaren pas, cal dir-ho, cap mal efecte per què eren una prenda característica, com ho són en els quadres de Velàzquez, els «tontillos» del temps de Felip IV; però una dona a la qual se li ocorregués presentar-se en públic vestint les modes d'aquells temps, produiria una impressió carnavalesca. És que una moda no arriba de sobte, sinó per una sèrie de gradacions, les més de les vegades imperceptibles. Llençar una moda no és un fet arbitrari, efecte d'un caprici o d'una fantasia individual. Les modes tenen la seva raó d'ésser, i la prova és que elles *poden prevuere's*. L'originalitat dins de l'elegància consisteix, per una dona, en avançar-se a la moda, en posar-se avui el que es «portarà demà». Copiar als altres, no és pas molt difícil. Les qualitats morals d'una dona es manifesten pel seu gust personal; és possible no semblar-se a ningú, sense per això incórrer en excentricitat. En quant a la moda, les aberracions més grans són possibles, per tal de que siguin explicables. Tota exageració porta en si la exageració oposada. Les diferents fases de la moda es senyalen per corbes que marquen l'alça i la baixa de les tendències més contradictòries.

Causes exteriors, originades per la mateixa moda, solen influir en el desenrotllament d'aquesta. El mirinyac en totes les seves formes, combinacions i graus, va tenir molta durada a causa de la indústria dels ressorts de cer i de les branilles que ell provocà i en les quals s'havien invertit molts milions. Per una raó idèntica la cotilla va resistir a les furioses agressions dels higienistes; la brusca supressió d'aquest artefacte hauria motivat la bancarrota d'una gran indústria. En els temps de les nostres àvies, en els quals les teles es teixien en telers a mà, i es feien teles inusables, la consistència del material tenia com a resultat la persistència d'una moda. Una dona gastava en tota la seva vida tres o quatre trajes; avui els gasta en una sola estació. Llavors certs abillaments es trametien de mare a filla i es conservaven com records de família. La fabricació dels teixits sòlids no ha desaparegut encara per complet, i si no, diguint-ho les robes de seda fabricades a Lyó, per al mercat oriental, on la moda indígena és estacionària; però a la vida civilitzada aquest sistema seria ruïnós, car la moda de tal color, de tal dibuix, de tal forma, transcorre prompte i cap dona es resigna fàcilment a portar lo ja passat de moda. La producció industrial vertiginosa, l'inventiva dels teixidors, tintorers i estampadors no coneix límits i a penes s'ha agafat gust a un gènere, que ja en surt un altre; això forçosament influeix en la inestabilitat i les oscil·lacions de la moda.

El maquinisme fa sentir els seus efectes en l'estètica i en els costums. No

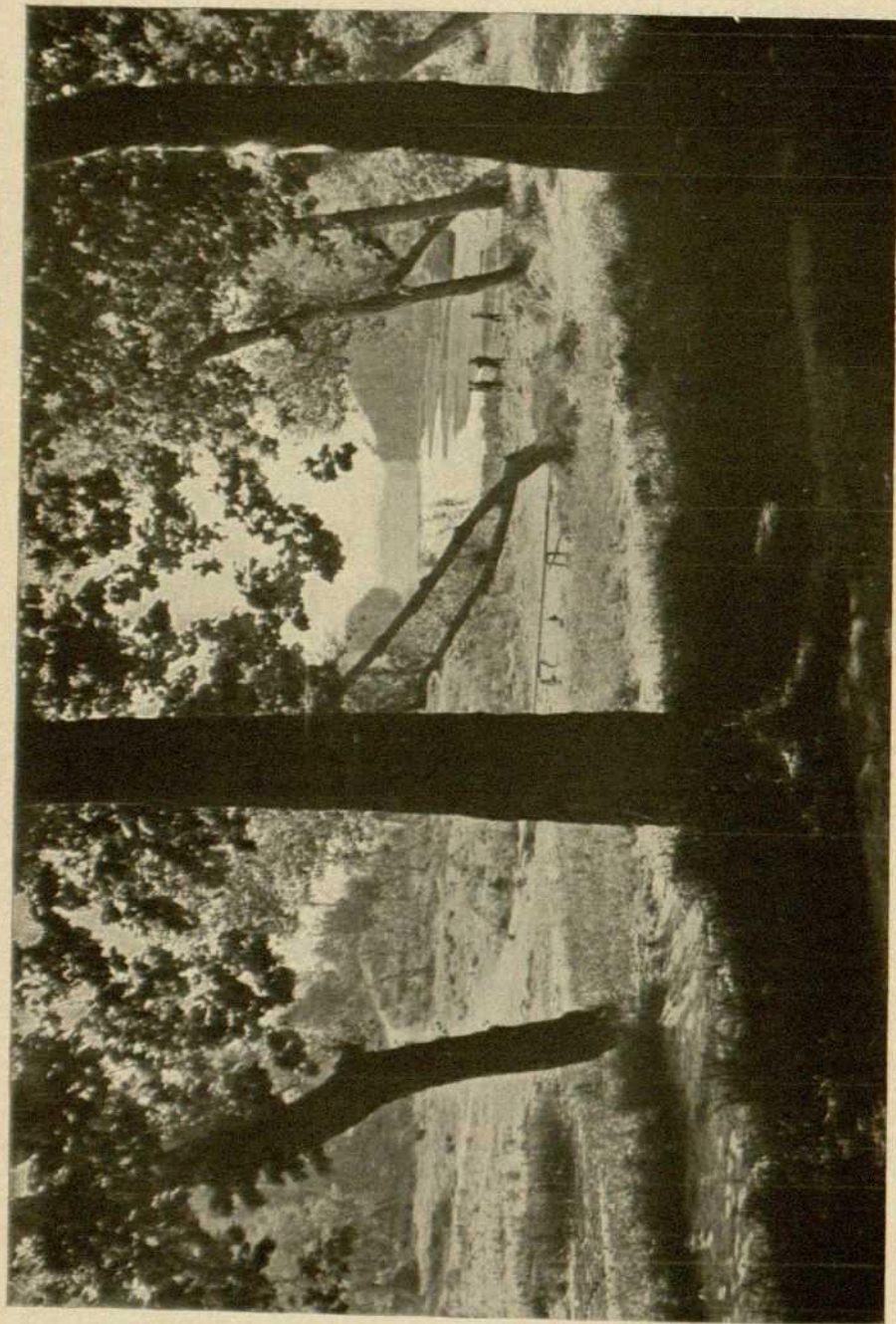
endebades Ruskin intentà retrocedir als temps en que les grans dames, com les humils plebeies, filaven i teixien les seves pròpies indumentàries. Tal volta en aquesta materia, com en tantes altres, ens veurem precisats algun dia a remuntar-nos a l'antigor. Ja la moda actual tendeix obertament cap a la simplicitat. L'imperi de la línia que, des de fa algun temps, sofria una crisi, es restableix. La dona vol exhibir-se tal com és, sense accessoris i instruments que desfigurin els seus encants naturals. La cintura és lliure, la corba del bust accentuada per artificis, ja no és un signe de bellesa; i el ritme de les caderes, és harmònic. El taló resisteix encara, el terrible taló de fusta quasi cònic, que desfigura el peu i desvia el cos del seu natural centre de gravetat; però si el gust actual persisteix, els dies del taló alt seran comptats. Influirà en això l'educació física. És necessari que la dona camini com Déu mana. Les gregues antigues, que apreciaven la euriàmia en les idees com en els moviments, caminaven bé; els seus calçats no tenien talons, els quals varen venir en l'època de la decadència, quan es va començar a mortificar la línia.

Les dones de la Grècia clàssica varen realitzar l'ideal de l'elegància en el vestir, servint-se de prenes, que, essent sempre les mateixes, permetien la varietat en la manera d'arreglar-les. El tallat dels vestits no canviava mai, i no obstant hi havia modes en els tons, en els brodats i en moltes modificacions de detall, així com en la combinació dels plecs de les teles amb les línies del cos. Els gust personal intervenia essencialment en l'art de vestir-se. La professió de modista no

devia ésser aleshores ni molt estesa ni molt lucrativa. Cada dona podia ésser la pròpia cosidora, sense necessitat d'aprenentatge ni de trencar-se el cap. El fil i les agulles no entraven quasi per a res en la confecció d'un vestit; bastaven tres peces de tela rectangulars de dimensions diferents. Amb una d'elles, plegada en dos, es feia la prenda interior, el *jítón*, que era simplement una camisa curta, sense mànegues, subjecta a la cintura per medi d'una cinta. Una segona prenda, més gran, constituïa el *peplos*, és a dir, el trajo de casa, de visita, de cerimònia, etc. En fi, el més gran dels tres trossos de tela oblongs, era l'*himation*, que emboticava tot el cos del cap als peus i feia l'ofici de capa, de mantell, de mantellina, de xal, de vel; mai s'ha inventat un objecte que respongués millor a les veleïtats de la coqueteria femenina. D'aquests tres elements, el més important era el *peplos*. Les tanques empleades en aquests vestits eren de filigrana de plata. La tela que usaven les gregues era d'un color llis; antigament es preferien el color de safrà, el d'albercoc, el violeta clar, el blau cel i el crem. Mai els colors vius. Jo conec una senyora que una vegada es féu un *peplos* per a que li servis de *tea gown*. Quan el va exhibir per primera vegada cridà tant l'atenció per la seva novetat com per la seva distinció suprema, i les dames presents varen apressurar-se a averiguar de quina casa de costura sortia aquell model. Tot i essent una moda vella de tres mil anys, feia l'efecte d'ésser la més moderna entre les més modernes.

SARNÍ.

Vores del Noia

Bella fotografia del nostre distingit col·laborador Josep Castellfort, d'Igualada

La nit més freda

La nit més freda de l'any és la nit del 31 de gener. Es aquella nit que el gener, l'amo i senyor del fred, s'acomia del món; i per això deu ésser que en fa una de les seves; com els solters, a la vigília d'anar al sacrifici, fan aquella bestiesa que en diuen el comiat de solteria.

Passada la nit del 31 de gener, comença el febrer, esboggerrat i insegur—no us en fiéssiu!—però més propici a la benignitat. A la seva portalada, la Mare de Déu de la Candelera, amb les flames infinites de les candeletes de tants colors, allunya el fred, xaruc com un vellot, que el cap ja li toca en terra.

Pels passeigs de les flors, i pels camps, ja veïen l'ametller florit amb tota la seva galania.

Altrament, corrent el febrer, a les cinc de la tarda ja no és fosc; i els òpals del cel són lúcids, encara, cap al tomb de les sis. Torna la llum. S'acosta la quaresma. Això vol dir que, al fons de la seva cambra, la primavera ja es dessonilla, i prova de posar-se les sandàlies lleugeres.

Però la impressió que jo tinc, que la nit més freda de l'any és la nit del 31 de gener, no ve pas de totes aqueixes circumstàncies, que acabo d'avinentar, ni de moltes altres, les unes científiques, les altres populars, que invocar fàcilment jo podria. Aquesta impressió que jo tinc, inesborrable i viscuda, com la meua mateixa consciència, té els seus fonaments en un fet. Jo sóc dels que els agrada fonamentar-se en els fets reals i experimentats: sóc «un home positiu». I parlo d'un fet que es va escaure, justament, la nit del 31 de gener, no fa molt.

Estava jo colgat en el llit i dormia com un liró; com una rata sallarda, si voleu. Dormint, no tenia esment de la pròpia felicitat: és segur, però, que era molt feliç. Recordo que tot el dia havia fet un fred intensísim, amb un plugim intermitent, unes bufades que baixaven del Montseny, que tallaven pitjor que les dagues del ferrer de tall. El vespre havia estat sobretot cruel; a penes ningú no anava pels carrers; els pocs que transitaven, ben tapats, boca,

nas, ulls; la quitxalla mig perduda s'arraulava vora les castanyeres. Vingué la nit, i el termòmetre baixà alguns enters (al contrari del que fa la Borsa, avui). La muller s'havia refredat tot de sobte; un dengue? una grip?—com diuen ara.—La criatura petita duia continuament la candeleta al nas.

Comprendreu, doncs, que escaient-se totes aqueixes calamitats juntes, capaces de fer-li a un hom avorrir la vida, el fet d'haver-me pogut ficar al llit, i de dormir, havia d'ésser un fet de màxima felicitat.

Però el fet, realment, comença d'encà d'aquesta hora: devia ésser cap a la una de la matinada; els tramvies passaven ja molt clars, i sorollaven amb aquell terratrèmol tan característic «bim-bom! bim-bom!», propi d'unes vies, que no són tals vies, són muntanyes russes. Em despertà l'espiguet de la criatura, que dormia—és a dir, que no dormia—en son bressol, cobert de randes, vora mateix de la seva mare.

—Què deu voler, ara, aquesta criatura!... A veure: deixa'm passar un momentó, a veure si calla. I, efectivament, no calla. Cap nit d'hivern no havia fet allò; dormia, les altres nits, d'un cap a l'altre, fins ben decandida ja la matinada, a l'hora que sembla que les bruixes fosques es retiren, i que comencen a sentir-se algun crit de venedor de diaris, i molts sorolls de carros que trastegen.

Permetre, en aquelles condicions, que la dona es llevés, hauria estat una folla crueltat, indigna d'un cor tendre com és el meu, trobant-se com es trobava, la cara muller amb la grip.—No et moguis, valg dir-li; em llevaré jo...—I anava allargant, tant com podia, de moure'm; car m'afigurava que el fred deuria continuar amb una tossuderia infernal.

Malhaja! L'espiguet del nen es feia tan agut i estrepitos, que hagi de pendre, ràpidament, una resolució: llevar-me incontinent.—Fes via, noi, em deia, per ventura, la meua dona; i què diran els veïns!—Les dones sen'en el veritable horror dels veïns; i, per fugir-ne són capaces de qualsevol cosa. No tinguí més remei que començar la gesta heroica: trec el primer braç (no recordo si era

l'un o l'altre), sento unes pessigolles desagradabilíssimes, que m'arriben fins a les capes inferiors de la sang; sento que la sang se'm gela Trec el segon braç, el mateix martiri. Trec les dues cames, tot el cos; i em sembla que mastego un gelat, però que no té cap gust; només que gust de fred.

Mentrestant el nin plora, ¡que no sé què li faria! No tinc més remei: l'he de treure del llit, l'he de passejar una estona. La muller em diu bones paraules de conhort i d'ànim, es fa càrrec de la situació, que és de les que posen a prova un home de coratge. La criatura sembla que va callant. Calla. La torno a deixar al llit. Torno a colgar-me. Al cap d'uns minuts torno a dormir. Torno a ésser feliç.

Devia ésser cap a les tres de la matinada. Silenci absolut. És tan absolut, e' silenci que, del llit estant, sento el cinc de la goteta d'aigua que degota de l'aixeta de la banyera, que la minyona deu haver deixat mal ajustada (jaques-tes minyones d'avui en dia, no ajusten mai res bé!) ¡M'havia despertat de bell nou l'espigueta de la criatura! Podeu refer l'escena anterior, passant indefectiblement per les mateixes etapes.

Aquesta vegada, però, amb una innovació: i era que plorava també la criatura del veí. I jo, que sóc imparcial, fins tractant-se dels meus, puc dir que aquella baladrejava encara més fort que la meua.

Eren, doncs, dues criatures a fer soroll; de més a més, jo, que havia agafat una tos de primera; i, al cap d'una mica, la muller, que es posava a tossir... Els vidres del balcó regalimaven, com uns degotalls. Hauria jurat que ui a la Sibèria no feia tanta de gelor.

El nen torna a dormir, torno a po-

sar-me al llit. Jo estava allò que vulgarment es diu empimpat del comportament del meu, quan sento que persisteix la música del del veí. Trobo en això un consol; penso: encara hi ha un pijtor! Percebeixo uns reganys de dona malhumorada, i una veuassa d'home que botzina; i sento com una remor somorta de passes: comprenc que el marit enfutismat està passejant la criatura; i entenc que diu:

—Maleïtsiga! i amb el fred que fa!... Vatuana el marrec! ¡Qui va ésser el ximple que us va dir *àngels de Déu*!

Al cap de dues hores, per allà a les cinc es repetia l'escena. Cada vegada en circumstàncies pitjors, cada vegada amb més fred, i amb més criatures a plorar, i més persones a tossir. I una mena de reuma s'havia ensenyorit de la meua gola, que a penes no podia dir paraula.

Vaig renunciar a colgar-me per quarta volta. Vaig pendre la desesperada resolució de vestir-me, i de donar-me una bella tanda de bafes d'eucalip-tus. Al cap d'un hora sentia la veu del venedor de diaris, que cridava: «...amb l'horrorós incendi de la fàbrica de paraigües del carrer de...» Jo vaig pensar (confesso que hi ha camins que un hom se sent cafre), entre mi vaig pensar:—¡Ves si hauria pogut ésser al costat de casa, aquest incendi, que potser ens hauria minvat la fredor!

I aquí pot dir-se que acaba el fet, sortosament sense fatals conseqüències. Només que me'n recordaré tota la vida; amb el convenciment que la nit més freda de l'any és la nit de 31 de gener.

POM D'OR.

Crònica Catalana

gener de 1924

Si sempre el mes de gener passa pel món amb aquella quietud pròpia de l'hivern, amb aquell silenci de la terra quieta, enguany aquesta quietud i aquest silenci del mes de gener ha estat, com no cap altre any, més profund i més assenyalat. Perquè al silenci de la naturalesa s'ha ajuntat el silenci dels homes. Sembla que el món sigui lluny de nosaltres; sembla que les coses que passen pel món pertanyin a un altre món, que no té cap punt de coincidència amb el nostre. ¿És que estem ficats dintre d'un pou, moltes canes sota terra, empresonats entre les seves parets obscures i rònegues? ¿O és que les nostres veus se són apagades, abans de nèixer, en les nostres gorges resseques? No deu ésser res d'això: deu ésser, tornem-ho a dir, el silenci propi de l'hivern, propi del mes de gener, que inaugura l'any, que és la porta de l'any. Escoltant bé, tenint la orella fina, al fons del fons de tot, un hom percebeix les remors de sota terra, les remors de la saba que corre, lenta, però que corre, a dins de tot. Sí, cal saber escoltar, cal tenir fina la orella.

* En la intimitat de les nostres llars les festes nadalenques, amb el ròssec brillant i dolç del Cap d'Any, i dels Reis, han tingut un culte creixent, més fervorós. I les veus que no han estat oïdes pel carrer, que no han estat oïdes en l'aire lliure, han sonat plenes de fe dintre les cases, en el sí inviolable de les famílies, en la germanor indestructible dels germans que no es separen mai.

Els Reis també han passat, també, amb menys de soroll, amb menys de fressa, amb menys d'estrèpit; pels seus camins foren posades tofes que matessin el cop de les passades de llurs camells. Han passat els Reis Màgics, i ens han dut l'alegria de l'esperit i de la fe.

* Les venerables figures, les nobles, les glòries figures dels nostres majors, dels mestres de la literatura catalana vénen essent dignament homenatjades, en justa reconeixença de llurs mèrits inoblidables. Venerem amb tot el cor aquests noms selectes. Aquest mes ha estat l'il·lustre novel·lista Narcís Oller, el celebrat autor de «Pilar Prim», l'home que ha guanyat les fronteres i que ha estès la glòria del nostre nom per tot el món.

Una colla d'amics, devots i admiradors, amb els quals bé podem dir que anaven vinculats i que s'hi identificaven tots els catalans, ha ofert a l'excel·lent escriptor una edició de bibliòfil de «La Papallona», aquesta novel·la que val, verament, més or que no pesa.

* També ha constituït una mena d'acte d'homenatge la conferència donada per l'Apel·les Mestres, en la Acadèmia de Bones Lletres, parlant de «Els Reis Màgics». I diem acte d'homenatge per la fervor amb què els concurrents hi assistiren, per la devoció amb què l'acompanyaren, per les proves d'admiració, ben merescudes, que li reteren. L'Apel·les Mestres és ben bé una autoritat en aquestes matèries; ha estat, de tota la vida, un enamorat de les coses boniques i lluminoses com la llegenda dels Reis, i d'altres llegendes, que són, que foren, i que seran sempre l'encís de les generacions, i que mai no podrà ofegar l'estrèpit de la maquinària.

* Un altre acte força remarcable l'ha constituït la notable conferència donada pel culte lletrat En Josep O. Anguera de Sojo, en el Saló de l'Ateneu Barceloní, inaugural de curs de l'Acadèmia de Jurisprudència, parlant de «fonaments racionals del Dret Català». Amb la ciència que ell posseeix d'aquestes coses i amb l'estudi detingudíssim que en porta fet, ens donava un fruit que hom assaboreix amb aquella delícia de les fruites escollides.

* Per altra banda, i seguint per viaranyis ben diversos, En Pere Corominas, en l'Associació de Banquers, ens donava una de les seves lluminoses conferències, tractant de la «causa de la crisi bancària a Barcelona». Aquest tècnic banquer i literat alhora, home d'ideals i de realitats ha tingut paraules justes, ha descobert els punts de la ruïna, sense lliurar-se, però, al pessimisme.

* No sabríem tampoc passar en silenci els mestrivols articles que En Francesc Cambó publica a «La Veu de Catalunya» sobre «visions de l'Orient», articles que no revelen, confirmen el preclar talent de l'home que els escriu. I bé podem afirmar que d'articles d'aquesta mena, i d'aquests quirats i d'aquesta categoria, no en trobareu pas a cada recolzada de camí.

* Enguany també, com cada any, el Col·legi d'Advocats ha celebrat la diada de Sant Ramon de Penyafort, del Sant altíssim, del que serà, no ho dubtem, honorat amb el títol de Doctor de l'Església; diem amb el títol, car per la seva sapiència i per la llum que difon, de fet ja n'és. Sant de la fusta dels Sants tutelars i dels capdavanters, de les figures

amb els llegats que deixa i ets, per a obres de caritat, de cultura, d'art. Sembla que, de dia en dia, aquestes accions generoses, aquests gestos lloables es donen amb més persistència; de sort que ja no constitueixen un fet isolat, sinó que comencen de fer sèrie, formen un engranall valuósíssim. Celebrem-ho. * Per fortuna, els empresonaments que a

A LA QUINTA DE SALUT «LA ALIANÇA»

La concurrència que assistí al desè banquet organitzat en honor de la Junta Protectora, Cos Facultatiu i Premsa

(Fot. Sagarra)

més sobresortints entre les divines consellacions del cel de la catolicitat. Mossèn Lluís Carreras hi predicà el sermó, seré i roent: la festa fou una gran solemnitat.

* Altrament, l'expansió de les nostres lletres ha rebut una bella empena amb les publicacions dels quaderns de «La novel·la d'ara» i «Els contistes catalans», que posarà en les mans del gros públic les produccions dels nostres literats, en forma fàcil i bonament adquirible.

Un altre bell moment el constitueix la publicació de «Parcival», de Wagner, en català, per obra del distingit wagnerista senyor Pena.

Podríem, encara, esmentar algunes revistes novel·les, que durant el mes de gener han aparegut, amb ànim de lluitar sense defallença per la cultura del poble.

* Celebrem també l'exemple del benemèrit i malaguanyat senyor Josep Nicolau d'Olzina,

darreries de l'any 1923 foren dictats per l'autoritat militar, de centenars de regidors, i dels individus de la Junta del Centre de Dependents del Comerç i de la Indústria, amb motiu de la proposició iniciada per aquest Centre, a començos de gener fou deixat sense efecte, essent alliberats.

* Finalment en el capítol de morts hem d'incloure, aquesta vegada, l'infatigable lluitador, l'home de cor i d'ideal, l'Antoni Daunas, del Poble Nou. També l'lu Minoves, l'honorable diputat popular de Berga, l'home bo i fidel. La Carme Parreño, que tants dies de glòria havia donat al Teatre. Charloun Rieu, el clar poeta de la germana Provença. L'Ignasi Bo i Singla, periodista i escriptor, recercador i glossador de les nostres efemèrides.

D. E. P.

X.

TOS,

Catarros, Bronquitis, Asma, Refredats, tos-ferina, Grippe, es curen prenent l'acreditat medicament

AIXAROP FIGRAN

De venda en farmàcies
i Centres d'específics

LABORATORI HIGIONE

Calàbria, 67 :: BARCELONA

ANÈMIA,

Clorosis, debilitat, inapetència, convalescència, i la pobresa de sang, es curen prenent el poderós tònic reconstituent

GOTES ROYEN

(sanguínees)

De venda en farmàcies
i Centres d'específics

LABORATORI HIGIONE

Calàbria, 67 :: BARCELONA

Vins fins de taula

Sant Quintí i Sta. Anna

Vins generosos i
espumosos

Especialitat en

Moscatell

Malvasia · Lacryma

Christi · Vermut Moya

Damaneu-los
en Colmados
i Ultramarins

BODEGUES, Salvador Moya
Avinguda d'Icària, 177 - Tel. 46 S. M.

FÀBRICA DE
PRODUCTES CERÀMICS

Casimir Vicens

Rajoles i
articles de
Construcció

Despatx:
C. Tallers, 72

Fàbrica:
C. Benavent,
pròxim a Tra-
vessera Sans

Telèfon 5090 A.

Barcelona

Cases que vos recomanem:

Demant's arreu
Fabricant:
J. López Llauder
Clarís, 102
BARCELONA

Rodríguez i Ferrer

Camisiers
Boqueria, 36 i 38

FORTOR DE L'ALÉ

Guariment Radical de l'OCENA
Dr. CUSI i VIDAL, de l'hospital de la Santa Creu,
Passeig de Gràcia, 85 pral.

Enbenaments Barrère, de París
per a la contenció i curació de les Hèrnies

Passeig de Gràcia, 30 (Sucursal
Farmàcia Dr. BARTOMEU, Plaça Universitat)

ÁVILA i Companyia

Decoracions. — Armadures, estopa i guix
Passeig St. Joan, 73 — Tel. 306-S. P.

Joies a termini sense fiador,
des de 1 pta. setmanal
LA OCASIÓ

Tamarit, 156 (xamfrà Urgell). — Barcelona

Matrimonis sense fills

Consulta especial per a estudiar la infecunditat de les
senyores: Aragó, 277, principal, 1.^a

A. VECIANA OLIVÉ

Objectes d'art, granat d'amb mentura or de llei, Eibar i Toledo
Fernando, 7 (davant Passatge Madoz)

Acadèmia COTS

Comerç, Idiomes, etc.
Archs, 10. — Telèfon 5041-A.

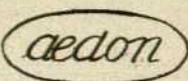
Cicles i demás Sports

A. SANROMA Balmaes, 62
BARCELONA

Mobles Americans

per a despatx
Salmeron, 75

Pianos, Autopianos
i Rotlles

Passeig de Gràcia, 62
BARCELONA

Joies VILANOVA

Unió, 6

IMPERMEABLES ANGELOS

Marca «El Gallo»
PACAREU, SERIÑA I VALLS
Balmaes, 18. — Últimes creacions

L'àmpares

LEMIC, S. A., Muntaner, 1. - Barcelona

Economia i Finances

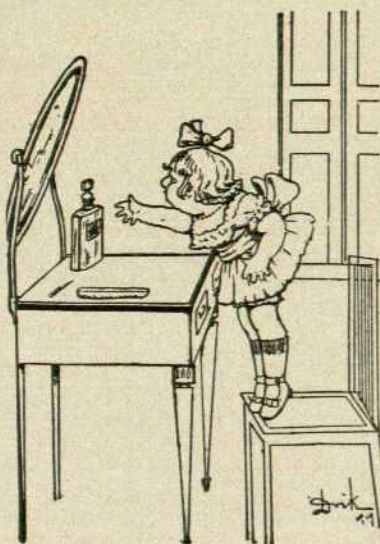
Revista Quinzenal
d'Informació i Divulgació

Sur
els dies
10 i 25
de
cada
mes

Preu subscripció anual:
Barcelona, ptes. 10;
Fora, ptes. 11; Número
sol: ptes. 0'50

Demaneu exemplars de mostra a
EDITORIAL CATALANA, S. A.
Escudellers, 10 bis - BARCELONA

Formosor del cutis

Antes, los roros no pensaban más que en el biberón. Hoy se pirran ya por la colonia Peca-Cura.

JOVENTUT PERPÈTUA

Sabó, 1'50. - Crema, 2'50. - Polvos, 2'50. - Aigua Cutània, 5'50. - Aigua de Colònia, 3'50, 6, 10 i 16 pessetes, segons flascó. - Locions per al cabell, 4'50, 6'50 i 20 ptes., segons flascó

Últimes creacions : Productes sèrie IDEAL

Acàcia - Mimosa - Ginesta - Rosa de Jericó - Admirable - Matinell - Chipre - Rocio Flor - Rosa - Vértigo - Clavell - Muguet - Violeta - Gessami

Sabó, 3.-Polvos, 4.-Loció, 4'50, 7'50 i 20 pessetes, segons flascó. Essència per al mocador, 18 pessetes flascó amb estoig

CORTÉS GERMANS
BARCELONA

FLUJO BLANCO

**SALES TIMOLADAS
DE
MEDIANA DE ARAGÓN**

CURAN, PREVIENEN las ENFERMEDADES ESPECIALES de la MUJER.
VÉASE EL MODO DE EMPLEO EN EL PROSPECTO INCLUIDO EN CADA CAJA.
Pídase cajitas "SALUS" de MEDIANA de ARAGÓN.
Cajita de 6 bolsitas. Pta. 1'25 en Farmacias.

Per a aprimar-se!...

Utilitzei nostra cintura SYRENE en cautxú «Pur Parà», impregnada de substàncies radioactives, que fan fondre ràpidament les grasses subcutànies sense medicament i sense cap règim. Procediment extern, no ocasiona cap molèstia, ja que acciona durant les dormides. Demani fullet a

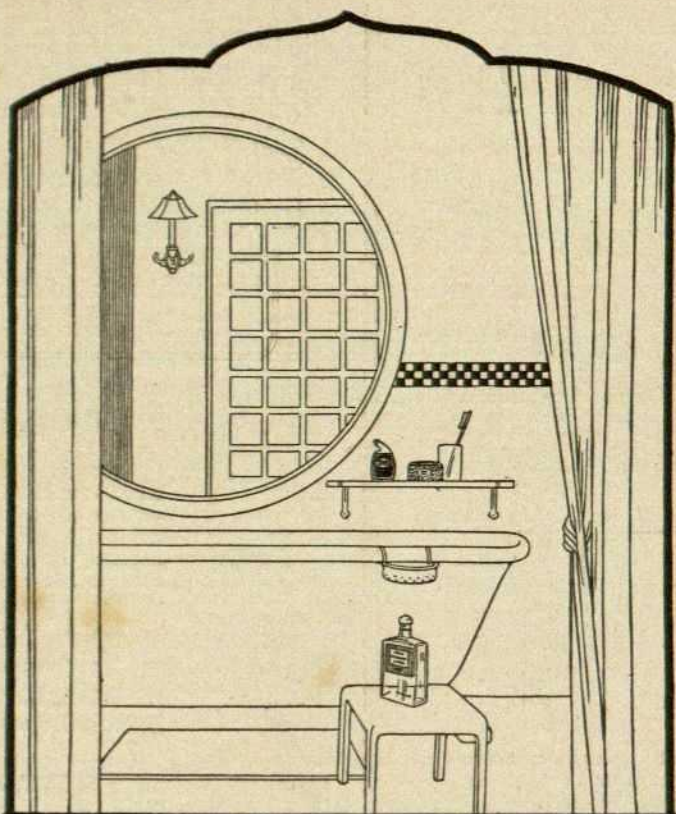
**Institut Ortopèdic, Sabaté
i Alemany, Canuda, 7
BARCELONA**

CADBURY

Exquisits
Bombons

King George
Prince of Wales
Royal Windsor
Almonds "Jordan"

NO HI HA SECRETS DE TOCADOR

Tota senyora que tingui cura de la seva persona, sap que els Polvos Flors de Primavera fan més formós el cutis; que el Petroli Gal manté els cabells abundosos i sedosos; que la Pasta Dens emblanqueix el dentat sense atacar gens l'esmalt, i que posant a l'aigua del bany un raig de

AIGUA DE COLONIA AÑEJA

els nervis són tonificats i la pell roman fragant i fresca.

Flascó gran : 15 ptes.—Flascó petit : 2'50 ptes.

Perfumeria Gal. - Madrid